

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De pacto & renunciatione successionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

pacti nudi, ita quidem validam esse, ut hoc pactum nudum efficax sit, atque ut aiunt, vestitum saltem iure canonico: quod ex *communium omnium sententia* fatetur Alciat. in d. c. cum contingat. num. 137. idem erit iure civili secundum Abb. in d. c. cum contingat. cuius opinio mihi verior videtur, quidquid alij dixerint ex ea opinione, quae dicitur, à iuramento obligationem, & actionem produci iure civili: de quo in prima huius relectionis parte diximus. Deinde quia pactum nudum iuramento praestito adhuc iure civili obligationem, & actionem habet: sicuti hac in parte probare conati sumus in §. 4. potissimum hoc obtinebit apud Hispanos leg. Regiae aequitate perspecta.

8. Secundo adnotandum est, ratione * iuramenti teneri fideiussorem in hac quaestione in vim pacti nudi iurati non tantum ad quantitatem per principalem promissam: sed & ad id, quod ultra eam scienter ipse promissit, secundum communem, quam modo retulimus.

9. Tertio, licet ratione iuramenti * fideiussor ius plane teneatur vi pacti nudi iurati, varie tamen tenetur. Nam in quantitate à principali debita tenetur ut fideiussor: debetque uti beneficijs fideiussoris, quae iuramentum minime tollit: sicuti adnotauimus prima huius relectionis parte. §. 4. n. 4. in eo tamen, quod debitor principalis non promissit, tenebitur ipse fideiussor ut principalis debitor, ac si separata ipse eam quantitatem promissit pacto nudo iurato. Cum de eius consensu constat, qui scienter promissit maiorem quantitatem, quàm à debitore fuerit promissa, aut debita: quae de re etiam tractat Hippol. in rubr. de fideiuss. qu. 38. Bart. & alios sequutus.

10. Decima quinta conclusio adeo iuris est apertissimi, ut minime altiore probationem, aut disputationem requiratur: eaque asseuerat, iuramentum * nunquam supplere defectum consensus, nec confirmare actum, qui ratione deficientis consensus minus validus sit. ita Bart. communiter receptus in d. l. si quis pro eo. col. ult. probatur in l. ult. C. de non num. pecun. tex. & ibi Abb. in c. pen. de iur. iur. quam conclusionem & in prima huius relectionis parte examinauimus. §. 3. & 4.

11. Decima sexta conclusio: Contractus prohibitus ratione materiae, quia res, * de qua agitur, subiecta non est humanae conuentioni, minime confirmatur iuramento. Etenim res sacra, quae ex propria natura non potest alienari, etiam si iuramentum praestitum sit ab alienante, nequaquam iure alienationis poterit in emptorem transferri, cum iurantis potestati non subicit. l. apud Iulianum. §. ult. ff. de leg. 1. l. inter stipulantes. §. sacra. ff. de verb. oblig. atque ita Bart. in d. l. si quis pro eo. hanc proponit conclusionem col. ult. cuius opinio communis est secundum Alciat. in d. c. cum contingat. num. 179. & Philip. Cornel. in d. authent. sacramenta puerum. quest. 16.

12. Decima septima conclusio: * quamuis super alimentis futuris transactio iure optimo prohibita sit testimonio Iurisconsulti in l. cum hi. ff. de transact. praestito tamen iuramento valida efficitur. Huius conclusionis ratio ea est, quod prohibitio ista facta fuerit propter priuatorum utilitatem: qui ob modicam praesentem pecuniam futura, & maxime spei facillime solent renunciare: ut docet Accurs. in d. l. cum hi. qua ratione perspecta hanc opinionem sequuntur Bart. in d. l. si quis pro eo. col. ult. Cuman ibi, Imol. in d. c. cum contingat. sol. ult. in 10. membro. in prin. & ibi Anton. ac Panor. col. pen. Anchar. in reg. accessorium. col. 7. de reg. iur. in 6. Alex. in l. qui Roma. §. duo fratres. §. 9. Bart. ff. de verb. oblig. l. al. in l. de alimentis. col. 1. & ibi Dec. col. ult. C. de trans. & ibidem las. in d. l. cum hi. quorum opinio communis est, ut asserit Alciat. in d. c. cum contingat. num. 192. licet contraria sententia placuerit Bart. in d. l. cum hi. & ibi Fulgos. & eidem in l. quiudem. eod. tit. Bald. in l. pactum. Cod. de collat. quest. penult. propter periculum famis, cuius subuentioni non potest quis renunciare, l. necare. ff. de liber. agnoscend. cum his, quae obiter ipse tradidi lib. 1. variar. resolut. c. 2. num. 10. & nihilominus opinor, posse hanc posteriorem sententiam defendi, quoties post renunciationem ipsam is qui renunciauerit, in vrgentem inopiam, & necessitatem deuenerit: tunc etenim non obstante renuncatione, & praestita absolutione iuramenti ad hunc effectum dari debent eidem alimenta quibus renunciauerit: imo nec esset admittenda renunciatio ista, si tempore, quo facta est, hanc ipsam inopiam vrgeret, & grauet renunciantem: quemadmodum sensere Frederic. in consil. 60. incipiente, quod pactum. Imol. in d. cap. cum contingat. ult. sol. & ibi Andr. Alciat. num. 193. secundum quam opinionem ipse profecto dubio procul in controuersa lite sententiam diceret. Tamen si Andr. Tiraq. in l. si vnam. C. de reuoc. don.

in pr. n. 136. & 151. nullam hac in quaestione opinionem elegerit. Decima octaua conclusio, quae ex Bart. colligitur, pertinet ad renunciationem * futurae successionis, quae licet iure civili prohibita sit, iuramento tamen omnino confirmatur, quod satis constat in hac Romani pontificis constitutione: quam statim in *tertia huius relectionis parte*. Deo duce longius explicabimus.

Decimanona conclusio: Donatio * inter virum & uxorem alicui iure civili, & canonico improbat, iuramento ita quidem confirmatur, ut omnino valida sit. Huius opinionis est auctor Bartol. in d. l. si quis pro eo. col. ult. & plures alij iuris vtriusque interpretes, quorum mentiones fecimus in rubr. de testam. 2. part. num. 10. quo in loco eam diximus communem esse, defendimusque ab obiectionibus, quae solent à contrarijs partis auctoribus adduci.

Hac sententia ad ea, quae Bart. late de viribus iuramenti quoad confirmationem contractuum iure prohibitorum tradidit in d. l. si quis pro eo. cetera petenda sunt à commentarijs Ioan. Imol. & Alciat. in d. c. cum contingat. Corn. in d. authent. sacramenta puerum. Georg. Nat. in hoc cap. quamuis pactum. Antonii Corseti, in rubr. de iureiur. Marci Antonii Bauariz in tractat. de viribus, & virtute iuramenti.

Finis secunda partis.

TERTIA HUIUS RELECTIONIS PARS.

BONIFACIUS OCTAVVS.

Quamuis pactum patri factum à filia dum nuptiae tradebatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis: si tamen iuramento non vi, nec dolo praestito firmatum fuerit ab ea, dem, omnino seruari debebit. Cum non vrgat in alterius salutis dispendium: nec redundet in alterius detrimentum.

TERTIAE PARTIS INITIUM

De pactis & renunciationibus successionum.

SVM MARI A.

1. Pactum, quo filia dote contenta renunciat paterna hereditati: quibus renunciationibus improbat.
2. Legitima filius renunciare non potest.
3. Pactum dotale, quo pater pollicetur, aequè portionibus filios institueret, iuramento confirmatur: & inibi an possit libera hoc pactum reuocari. §. num. 10.
4. Testandi libera facultas, consensu proprio tolli potest.
5. Promissio de renuncianda paterna hereditate cum iuramento eadem praestito quid operetur.
6. Pactum à filia factum, quo paterna hereditati renunciat ipsi patri assignari valet.
7. Pactum hoc an possit fieri fratribus.
8. Fratres, quibus, aut quorum causa filia dotata renunciat paterna hereditati, an debeant esse praesentes.
9. Late dissentitur, an pactum istud deficiat ex eo, quod pater consensum ei praestitum reuocauerit.
10. Filia dotata renuncians cum iuramento paterna hereditati, poterit portionem sibi à patre in testamento reliam, & num. sequenti.

§. C. 10. equidem multa ex iuris civilis commentarijs, vtriusque Iurisconsultorum, doctissimorumque virorum responsis in huius capitis interpretationem late atque erudite adduci posse, quorum aliquot hic breui quadam enumeratione exponemus, quo huius responsi decisio aperius explicetur, omittentes alia, quae non omnino huic proposito materiae necessaria sunt.

Primum enim praemittenda est Caesarea constitutio in l. pactum dotale. Cod. de collat. qua * pactum istud, quod filia dote contenta nullum ad bona paterna regressum habeat, maxime probatur. Est & altera iuris civilis constitutio in l. pactum quod dotale. de pactis. quae reprobatur dotale pactum in id factum, ut si pater vita fungeretur ex aequa portione ea, quae nuberet, cum fratre haeres patri suo esset. Harum constitutionum quae libet est in specie consideranda, ut radicitus percipiamus, an iuramentum has conuentiones iure civili prohibitas confirmet. Et sane prioris decisionis ratio ea est, ut communiter Doctores opinantur, quod non possit renunciare quis hereditati future, ne facillime ius futurum modico praesenti accepto, remittatur. Sed ratio ista deficit: quia iuri futuro

turo renunciare quis potest. l. i. C. de pact. quo in loco Communi-
us communis sententia hoc ipsum probatur: consensu quidem il-
lus, de cuius successione agitur l. vii. C. de pact. traditur in l. qui
superius. ff. de acquir. hered. ubi futura successione renunciatio
minime admittitur absque consensu illius, de cuius heredi-
tate tractatur: unde cum in specie, & casu d. l. pactum quod dotali.
consensus accedat patris, cuius hereditati, & successioni
per pactum renunciatur, manifestum sit, non posse iure respō-
deri, eam pactionem nullam esse ex eo, quod sit renunciatio
futurae successione, & hereditatis; cum hæc tantum repro-
betur eo casu, quo sit de hereditate, viuentis absque eius cō-
sensu. Nec item ex ea causa sit huius pacti reprobatio: quia
id sit bonis moribus contrarium, aut detur votum, vel oc-
casio captandæ mortis: siquidem pactio ista cōsensu illius,
cuius hereditate tractatur, contraria bonis moribus nō
est: sicut constat in d. l. vii. C. de pact. nec per pactum de non
succedendo datur occasio captandæ mortis. Presertim quia
hæc qualicumque occasio, quæ per has pactiones præstari
malis hominibus potest mortis alienæ optandæ, & denique
captandæ, nō est sufficiens, vt omnes pactiones, quæ de vi-
uentis hereditate fiunt, eius cōsensu præstato, improbetur:
quemadmodum nos explicuimus in rubr. de test. 2. part. num. 15.

Igitur multis ex causis pactionem istam reprobam esse
Celsares existimant: potissimum quidem eo, quod fiat à fi-
liis, aut filijs ad parentum consensu, sed propter paternam reue-
rentiam filij refragari non auri, eorum futura successione
renunciant. Huic rationi accedit, quod filius, etiam consen-
tiente patre non renunciat, nec renunciare valide potest re-
gulariter legitimæ portioni, quæ sibi ex bonis parentum
debita est, quod ipse tradidit. Raynaldus. de test. §. 2. m. 2. & præ-
terea, vt Papinianus respondit, filij potius sunt iheritis ad
paterna obsequia prouocandi, quæ pactionibus adstringen-
dum. in l. si quando. §. i. C. de inoffic. test. §. i. n. 7. quibus equidem
exacte perpenis apparet, pactum istud, de quo in hoc casu
agitur, minime esse bonis moribus contrariū: bonis inquam,
moribus de quibus agit regul. non est obligatorij. de reg. iur. in 6.
iuxta eam interpretationem, quæ tradita fuit in 2. huius relecti.
part. in prin. quidquid Bart. scripserit in d. l. pactum, quod dotali. C.
de pact. 2. lectio. existimans pactionem hanc non posse iuste cō-
firmari iuramento, quia contraria sit bonis moribus. Deinde
de conlat, pactum de futura hereditate viuentis quidem abs-
que eius consensu factū, nequaquam iuramento confirmari:
quia id est bonis moribus contrariū. l. vii. C. de pact. gloss. com-
muniter recepta in d. l. qui superius. Doct. in d. l. vii. Fortun. in tract.
de vit. sine illat. 20. col. 3. & plures alij, quorum meminit Andr.
Tiraq. in l. si vnuquam. in prin. de reuoc. donat. nu. 153. Turpe siquid-
em est, quempiam adeo sollicitum esse de hereditate vi-
uentis, vt absque eius consensu pactum ea de causa fecerit.

Altero vero constituto, quæ traditur in d. l. pactum quod do-
tali. C. de pact. iuxta eius literæ ea ratione procedit, quod per
id pactum libera tollatur testandi facultas: atque ideo con-
trariū bonis moribus sit. Quamobrè Bald. in c. i. §. moribus
de iur. iur. controuersia inter domin. & aquat. i. v. dum voluit, pa-
ctum illud de succedendo, cuius in d. l. pactum quod dotali. men-
tio fit, quo ad futuram hereditatem iuramento confirmari,
fere omnium consensu reprobatur, maxime ab Alex. in l.
stipulatio hoc modo concepta. & alijs inibi, atque in d. l. pactum quod
dotali. Ego vero non ambigo, imo fateor plane, pactum istud
absque consensu eius, cui succedendum est, minime con-
firmari iuramento: quia contrarium sit bonis moribus: at
si pactum fiat eo modo, quo in d. l. pactum traditur, nempe per
ipsum, cui succedendum est, opinor id iuramento confir-
mari: ea quidem ratione, quod tollatur libera testandi facultas.
Nam huic rationi respondi in rubr. de testam. 3. part. assenerans
non esse bonis moribus contrariū, quod ex consensu præ-
cipio tollatur libera testandi facultas. Sic sane opinionem
Bald. eo casu quo cōsensu eius, de cuius successione agitur,
acceserit, verissimam esse opinantur Dec. in d. l. pactum quod
dotali. C. de pact. col. 1. idem Dec. conf. 184. & Fortun. in d. l. illat. 20.
vnde iure Celsæ licet prohibitum sit pactum dotale, quo
pater promiserit se pares in testamento filios omnes in bo-
nis constituturum, neminemque ex eis, aut in vitā, aut in
morte melioraturū, iuramento tamen confirmatur. Addit
sane Dec. patrem huic pactioni etiam iurata consentiente

posse hunc consensum reuocare, per l. vii. C. de pact. in quo
mihi non omnino placet Decij opinio: nam si pactum fiat
cum ipso patre, ilque ita, vt diximus, promiserit, & iuraue-
rit, profecto non poterit contractum istum, aut dotale con-
uentionem reuocare. Quod, ni fallor, iuris est apertissimi.
At si pactum fiat inter filios patre consentiente, ipsique fi-
lij iurauerint, idem erit. Nam etiam si pater consensum il-
lum iam præstitum huic pactioni reuocauerit, nihilominus
paciscentes tenebuntur iurata conuentionem omnino
seruare ob eandem rationem. Quamuis Bald. in c. ad nostram,
2. col. 2. de iur. iur. in versic. item quia iurato patre. & Alexand. in d. l.
l. stipulatio hoc modo concepta. Francis. Purpur. in d. l. vii. C. de pact.
num. 185. post Dec. in d. l. pactum quod dotali. contrarium in hoc
tenent, de quo iterum in 4. intellectu agendum est: Nec enim
pactum istud semel factum consentiente patre bonis mori-
bus est contrarium: atque ideo iuramento confirmari
potuit, semelque confirmatum retractari non potest. Iure
Regio ex l. 22. Tauri. obtentum est hanc pactionem absque
iuramento à parentibus fieri posse, eamque omnino irre-
uocabilem esse: modo fiat de hac pactione, & promissione
scriptura publica: licet non fuerit causa dotis, aut matrimo-
nii, facta isthæc promissio. Ex his tandem apparet, huius ca-
pitij responsum non tantum obtinere in pacto dotali de
non succedendo, sed etiam in pacto dotali succedendo: cu-
ius meminit text. in d. l. pactum quod dotali. C. de pactis. atque ita
gloss. hic in verb. improbat. dum paria esse censet pactum dota-
le de succedendo, & pactum itidem dotale de non succe-
dendo: hunc intellectum adnotare videtur: qui primus erit
ad huius capitij examinationem.

Secundus intellectus eidem dictioni, pactum, merito ac-
commodabitur, vt idem sit dicendum in promissione de
renuncianda paterna hereditate: nam hæc si iurata sit in
specie huius text. valet, imo eo ipso facta censetur renun-
ciatio. Huius vero interpretationis potissima probatio de-
ducitur argumento eiusdem rationis: quæ & in hoc casu
eadem est: quæ huic capiti iure aptari potest. Sic denique
hanc conclusionem tenuerunt Bald. in l. pactum dotali. C. de col-
lat. quest. 18. Roman. in singul. 183. de quo tractat late Nicol.
Boër. decis. 3. asseuerans iuxta hunc sensum secus esse dicē-
dum, si promissio de renuncianda hereditate iurata nō sit:
nam ea quidem non valet: atque ita arecto publico definitum
fuisse. Id vero, quod diximus promissionem iurata de
renuncianda hereditate pro renunciatione habendam fore,
ac ipsam renunciationem ex hoc factam cenferi, multis
probari poterat: & præsertim quia circuitus vitandi sunt
l. cum fundus. §. seruum tuum. ff. si cert. per. l. dominus testament. ff. de con-
dict. indebit. notatur in elem. auditor. de rescript. text. opt. in l. si intra,
ff. de pactis. ubi probatur, quod promissio liberandi exceptionem
parit aduersus agentem, ac si liberatio iam facta fuisset.
idem dicitur tex. ubi Bald. in l. si creditor. C. de fideicommiss. l. si
non sortem. §. adeo. ff. de condit. indebit. quibus satis accedit quod
Ioan. Andr. adnotauit in Speculo, rubr. de oblig. & solut. colum. 1.
scribens, quod si quis promiserit intra certum diem se obli-
gaturum ad dandum mihi decem, poterit statim cadente
die sine alia obligatione conueniri ad illa decem. Sequun-
tur hanc opinionem Alex. Soc. & Iaf. in d. l. §. seruum tuum. 1.
notab. Idem Iaf. in d. l. dominus testament. Et est Communis opinio: vt
fatentur eam sequuti Matth. Afflict. decis. 16. & Anton. Rub.
confil. 29. colum. 2. Andr. Tiraquel. lib. 2. de retract. in fin. num. 26.

Tertius intellectus in hoc equidem tendit, vt adnotē-
mus, pactum istud valere si fiat patri præfenti, quasi secus
dicendum sit, si absenti factum fuerit: ea ratione, quod ab-
senti non possit acquiri obligatio, quæ ex hoc pacto, & si-
milibus deducitur. l. absenti. ff. de donat. l. si quis. in 1. C. eod. tit. l. si
ego. ff. si cert. per. l. in omnib. circa fin. ff. de act. & oblig. sufficet tamen
ipsius patris absentiis rati habitio, aut acceptatio, si notarius
pro patre absente fuerit stipulatus: quemadmodum notat
Socin. conf. 74. lib. 3. Salycet. in. vlt. C. de pact. col. penult. & ibi Pur-
pur. num. 45. & hoc sane, vt patri absenti actio quaratur vti-
lis sine celsione. Etenim ad hoc, vt pactum teneat, nec reuo-
cari à filia renunciente possit, satis erit, quod notarius ho-
mine patris absenti fuerit stipulatus: sicuti nos tradidimus
late lib. variat. Resol. c. 14. & in rubr. de testam. 3. part. num. 13. Forfan
tamen ex lege Regia, quest. 3. est. tit. 8. lib. 3. ordin. non erit ne-
cessaria notarii nomine absentiis stipulatio: quod & satis
deduci poterit ab his, quæ in d. l. c. 14. scripsimus. Denique
non deerunt qui opinentur iuramenti religionem sufficere,
vt etiam absente patre hæc renunciatio valida sit: vt tā-

rem iuramentum, pactum istud, vel renunciatione absentis patri factam efficacem constituat: id vero controuerti poterit ex his, quae in huius relectionis secunda parte diximus de promissione nuda, & de ea, quae absentis praestito tamen iuramento facta fuit. Adhuc tamen videbitur quibundam, oportere quod pater sit praesens in hac specie, ut ipsi patris consensus accedat, certumque sit: sine quo pactio ista iniquissima censetur: alioqui etiam notario stipulante posse filiam priusquam pater ratum habeat, renunciationem reuocare: cum ea praecise exigat patris consensum ad eius iustitiam.

¶ Quartus intellectus in ea versabitur quaestione: utrum pactum istud eundem habeat effectum, si non patri a filia: sed fratribus a sorore factum fuerit. Etenim Anchar. Imol. Domin. & Georg. hic in 1. limitat. asseuerant, pactum hoc a sorore nuptiarum tempore fratribus factum, omnino improbum esse, nec valere etiam si iuramentum eidem accesserit. Siquidem manifesta turpitudine est, ita pacisci de viuentis hereditate abique eius consensu. l. vltim. C. de pact. idem notant Alexand. consil. 155. lib. 7. col. vlt. Cuman. idem Alex. & laf. 4. col. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. oblig. Anchar. consil. 39. Aret. in l. qui superstitis. ff. de acquir. hered. Fulgosi. consil. 73. Guido Papae consil. 162. Roderic. Zuares in l. quoniam in prioribus. 5. limit. ad leg. Regiam. C. de inoffic. testam. Capol. consil. ciuili. 17. Socin. consil. 74. in 3. lib. col. 2. Purpur. in dict. l. vlt. num. 41. & num. 185. & licet Roman. in d. l. qui superstitis. ac Matth. de Afflict. in rubr. de fudo dato in vice legis commiss. cap. si quis inuestierit. num. 33. tenuerint pactum hoc, cuius hic mentio fit, fieri posse fratribus: attamen prior sententia dubio procul verior est eo, quod maximam habeat hac pactio turpitudinem, si abique patris consensu fiat: ideoque si praenitio, & praestito patris consensu pactum hoc cum fratribus factum fuerit, validum quidem erit, & tunc obtinebit opinio Roman. & aliorum, qui eum sequuntur: quod deducitur ex dict. l. vlt. C. de pact. Igitur dicendum est ad huius capituli interpretationem ibi, patri, idem esse si pactum fratribus fiat patre consentiente.

Duo tamen sunt hoc in loco examinanda, ut hic intellectus aptius explicetur. Primum, an sit necessarium, quod hi fratres & sorores renunciantis sint praesentes tempore renunciationis, & pacti? Nam quod fratres & sorores debeant esse praesentes (alioqui pactum etiam iuratum nullum sit) notant Alexand. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. col. 5. Dec. in d. l. pactum quod dotali. 6. limitat. C. de collat. Aym. in consil. 127. num. 5. Calcan. in consil. 33. col. pen. Carol. Molin. in additionib. ad Alexand. consil. 155. lib. 7. col. vlt. Ego vero aliter existimo quaestionem istam intelligendam fore. Fit etenim pactum istud cum fratribus aut sororibus patris accedente consensu: tunc equidem oportet, atque necessarium est, quod ipsi fratres & sorores sint praesentes: alioqui in ea specie locus erit iuris vtriusque decisionibus, quae de conuentionibus, cum absentibus, aut in utilitatem absentium factis statuta sunt: de quibus paulo ante obiter tractauimus: & latius in dict. cap. 14. lib. 1. variat. Resolut. atque idem erit, si filia pactum fecerit patri, quo eius hereditati futurae renunciat expressim in fauore alicuius ex fratribus, aut sororibus, illius namque praesentia requiritur, cuius utilitas hoc in pacto tractatur: quod omnino considerandum est, ut hinc appareat his in casibus veram esse opinionem Alexan. & aliorum, quos modo in hoc versat. retulimus. Sed si pactum a filia patri fiat absolute, quo renunciat eius futurae hereditati in fauorem fratrum omnium & sororum, ut pater libere ea exclusa possit inter reliquos filios testari, utque ea ab intestato exclusa sit ab hereditate paterna: tunc, nisi & in hoc ipse fallor, non est necessarium, quod fratres, aut sorores renunciantis, praesentes sint huic pacto, & renunciationi: non enim fit pactio a filia cum fratribus, sed cum patre, nec vere quicquam fratribus ex hoc acquiritur: sed tantum libertas testandi patri datur: & omittitur pars, quae ex eius patrimonio testandi patri competeat. Hanc distinctionem colligo ex his, quae notat Francisc. Purpur. in dict. l. vlt. C. de pact. num. 41.

Secundo ad huius quarti intellectus planiorem sensum est obseruandum, pactum istud iuratum, quo filia tempore nuptiarum paternae hereditati patri renunciat, tunc deficere, nec vim aliquam habere: cum pater reuocauerit consensum, quem huic pactio praestiterat: quasi pactum hoc non amplius validum sit: quam donec pater in consensu praestito, & eadem voluntate perseverauerit: argumento text. ad hoc singularis in dict. l. vlt. C. de pact. ubi pactum de hereditate viuentis expressius valet consensu, quem ad mortem

utque poterit is reuocare: cuius responsi auctoritate ita hunc text. & eius conclusionem interpretatur Bald. in c. ad nostram. in 2. col. 2. de iureiur. quem sequuntur Georg. Nat. in l. limitat. num. 13. Felin. in cap. 1. de iureiur. col. 3. Gul. Bened. in c. Barpulario hoc modo concepta. Dec. in dict. l. pactum quod dotali. Francisc. Purpur. in d. l. vlt. C. de pact. num. 187. & Roder. Zuares in l. quoniam in prioribus. 5. limitat. ad legem Regiam. C. ad inoffic. testam. Carol. Molin. in Alex. consil. 155. col. vlt. lib. 7. Sed laf. in d. l. vlt. C. de pact. num. 41. allerit Bald. in hoc errasse: cum ipse debuisset distinguere pactum, quo futurae patris hereditati renunciat ab eo pacto, quod fit super viuentis hereditate de ea certo modo diuidenda. in primo, inquit, pacto non est necessarius consensus patris, nec illius, cuius hereditati renunciat. In secunda vero necessarius est consensus illius, de cuius hereditate diuidenda pactio fit. d. l. vlt. atque ideo ceteri laf. in renunciatione, quae fit hereditatis futurae, de qua hoc in capite tractatur, parum referre quod consensus patris postmodum reuocetur, aut deficiat: cum is non sit necessarius, nec in hac pactioe locus sit constitutioni vltimae. C. de Pact. unde validum est pactum, cuius hoc in capite mentio fit, & de quo in hoc quarto intellectu tractamus, etiam si patris consensus non duret ad mortem vique.

Ceterum Roder. Zuares in dict. limitat. 5. Bald. sententiam defendere conatus, existimat lafonem in hoc errasse: etenim, ut is vere censet, patris consensus requiritur, cum a filia pactum sit ipsi cum fratribus aut sororibus, quo hereditati paternae renunciat: sicuti paulo ante diximus: & sane quidquid laf. dixerit, pactum hoc de non succedendo vere de futura viuentis hereditate fit: atque ideo abique eius consensu turpitudinem habet, quam & illud, quo solet de diuidenda hereditate viuentis tractari. Denique nihil aliud pactio de non succedendo continere videtur, si effectum consideremus, quam certum quandam modum, quo futura viuentis hereditas distribuenda sit: nempe renunciantem ipso ab eius portione iure sibi competenti excluso. Quibus quidem fit, ut merito Baldi opinio defendi possit a lafon. impugnationibus.

Nihilominus, quia nos in primo intellectu a Baldi sententia aliqua ex parte discessimus, oportebit aliquot casus expressim ac distincte constituit, in quibus agendum sit, an admitti debeat opinio Baldi.

¶ Primus casus proponitur, cum simpliciter filia renunciat futurae paternae hereditati, pactum quidem ipsi patri facies, ut nullum ad eius bona regressum habeat. Et tunc censio admittendam fore Baldi opinionem, quae Communis est, ut si pater simpliciter pactum hoc remiserit, & consensum reuocauerit, filia possit pro aequis portionibus iure alioqui debens etiam intestato patri succedere, ac si pactum minime fecisset.

Secundo, praemissa eadem pactioe, qua patri filia renunciat futurae hereditati: atque in effectu iuxta iuramentum praestitum patrem liberat, & eximit ab obligatione legali, quae tenebatur filiae legitimam portionem titulo institutonis relinquere: si pater non obstante hoc pacto in testamento filiam vocaret ad aliquam hereditatis partem, nihilominus esse percipere poterit, & est admittenda ex testamento: nec potest a fratribus pactum hoc eidem obici. Potuit etenim pater pacto huic tacite vel expresse renunciare, ac remittere libertatem ex eo pacto sibi acquisitam, ut nihil teneretur filiae in morte relinquere. Huius opin. auctor est Bart. in dict. stipulatio hoc modo concepta. Et ibi Roman. ff. de verb. oblig. Bald. in l. pactum dotali. q. 6. C. de collat. & Matth. Afflict. in c. si quis inuestierit. num. 24. de fudo dato in vicem legis commiss. quorum opinio ex his, quae iuniores tradidere in d. l. pactum. & in d. l. stipulatio hoc modo concepta. frequentiori Doctorum calculo recepta videtur.

Tertius casus in hac controuersia constituendus est: cum filia pactum patri fecerit renuncians futurae eius hereditati: idque iuramento confirmauerit in fauorem alicuius ex fratribus aut sororibus, aut denique in fauorem aliorum fratrum & sororum. Et profecto dubitari poterit, an pater possit a praedicto pacto discedere, consensumque praestitum reuocare? & quidem Bald. quique eum sequuntur, adhuc in hoc casu tenent, patrem posse tacite, & expresse pactum hoc remittere, eiusque consensum reuocare. Et hi praecipue mouentur auctoritate text. in dict. l. vlt. C. de pact. Quibus ipse addiderim, pactum hoc ex eo a patre remitti posse, quod cum ipso patre gestum fuerit, & praecipue utilitatem eius respiciat. Deinde quamuis in fauorem alicuius ex fratribus id pactum vere factum sit, pater qui pactum

teste Caro. Molin. in d. con. 180. in additionib. ad Alex. tametsi la-
in d. a. n. novissima: adhuc dubitauerit propter rationem tex.
in d. c. cum. M. quia iurans non videtur cogitasse de renun-
cianda portione, quae in bonis postea patri obuenientibus
sibi iure competere. Attamen ipse communem opinionem
sequor, quippe qui videam iuram renunciationem ad fu-
turam hereditatem patris pertinere, quaeunque & quata-
cunque ea sit. Auctoritas vero quae pro Iaco. Butriga. ad-
duci solet ex l. 1. §. si vel parens. ff. si quis à parent. fuer. manumiss. mi-
nime probat eius opinionem: quod paulo post constabit.

Igitur duo apparent vera esse ad intellectum huius cap. ex
h. Primum decisionem istam non solum obtinere in filia
renunciante hereditati paternae: sed etiam in filio, qui iu-
ramento praestito paternis bonis nuptiarum, donationisve
propter nuptias causa renunciaverit, pactumque ipsi patri
fecerit. Secundum, quod licet post hanc renunciationem
creuerit patris patrimonium, eique multa bona obue-
nerint, minime poterit filia, quae renunciauit, aliquid petere
ex bonis patris.

Septimo, eodem verbo, filia, subditur & alia interpre-
tatio, ut intelligamus huius cap. constitutionem etiam in
filia minore viginti quinque annis. Etenim pactum hoc ab
ea patri factum, iuramento praestito validum est omnino,
quemadmodum Communi omnium consensu Doct. existimant:
praesertim Georg. Natanus hic, q. limitat. Aret. in c. in praesentia.
nu. 19. de probat. vbi August. Berous num. 168. fatetur hanc opi-
nionem communem esse. Et eam sequitur ac latissime Paul.
Paris. cons. 26. lib. 3. num. 13. & probatur in a. n. ben. sacramenta pube-
rum. C. si aduers. vendit. Nec quidquam impedit huius opinionis ve-
ritatem cum minor viginti quinque annis possit iuramen-
to obligari, quod iure receptissimum est, modo is pubes sit
nempe femina duodecim, vir autem quatuordecim anno-
rum: imo quibusdam placuit iuramentum praestitum ab
impubere, doli tamen capace, & proximo pubertati, qui in-
tellectum & discretionem ad iurandum habuerit, validum
esse, & obligationem inducere. Nam is impubes iuramen-
to potest se adstringere: gloss. Abb. & Doct. in c. ex literis. in 2.
desponsalib. tex. optimus in l. vlt. §. in eum. ff. de liber. caus. idē Bart.
Corne. & Iason, col. 4. a. n. ben. sacramenta pube-
rum. C. si aduers. vendit. quo in loco non tantum simpliciter hoc verum esse opi-
niantur, sed existimant, iuramentum impuberis proximi pu-
bertati, & doli capae contractum alioqui iure inualidum
confirmare: ut plane in specie huius c. & similium sit satis
iuramentum praestari à filia impubere, modo ea sit proxi-
ma pubertati, ac doli capax: quae in re Bar. asseuerat hanc opi-
nionem communem esse. Idem notant Abb. in cons. 108.
lib. 2. Dec. in l. pupillum. ff. de reg. iur. Ego vero & si sciam, in causa
matrimoniali, & in eo contractu, qui potius integrum in-
tellectum, quam certam gratiam exigit, iuramentum impu-
beris doli capae, & proximi pubertati iurantem obliga-
re, d. cap. ex literis. idque quo ad simplicem obligationem re-
gulariter verum sit: tamen quod hoc iuramentum sit suf-
ficiens ad confirmandum contractum alioqui iure inuali-
dum, aut rescindendum, sane dubito, ac potius existimo iu-
rumentum hoc non habere hunc effectum, ne tot privile-
gia simul ab vna, & eadem radice constituamus: & prae-
terea quia facillime ea aetas decipitur in contractibus: & sub-
inde in praestandis ad eorum confirmationem iuramentis.
Nam ex causa impubertatis danda est, v. ex ratione metus
à iuramento, absolutio, etiam si iurans fuerit proximus pu-
bertati, & doli capax: siquidem, licet iuramentum obliget,
aquisitum tamen ob imperfectam aetatem dari debet ab-
solutio. Sic sane opinionem istam, quod iuramentum impu-
beris proximi pubertati, & doli capae non confirmet
contractus iure inualidos, ad quorum confirmationem est
necessarium iuramentum, tenent Cyrius, & alij in dict. a. n.
sacramenta pube-
rum. quorum sententiam iam communem esse fatentur
eam sequenti Alexand. in l. qui iurasse in princip. ff. de iur. iur. & Al-
ciat. in d. cap. cum contingat. numer. 141. qui alios huius opinionis
citatur auctores. Quibus suffragatur text. in d. a. n. ben. sacramenta
pube-
rum. dum ad hunc effectum sacramenta pube-
rum exi-
git. Idem probant Regiae Partitularum constitutiones: nem-
pe l. 56. tit. 5. part. 5. & l. 6. tit. 19. part. 6. nosque olim Salmanti-
cae eandem sententiam probauimus in Epitome in 4. De-
cret. l. par. c. 5. §. 1. num. 4.

Hinc plane inferitur, in casu huius tex. & in casu. cap. cum
contingat. minorem 25. annis, maiorem tamen 14. iurantem
hos contractus minime posse ab eis discedere nec ratione

minoris aetatis, nec ratione legis has conventiones repro-
bantis: vtrunque etenim iuramenti religione suppletur
minor quidem aetas & iuris civilis contractuum prohi-
bitio, prohibitorumque sicuti in praemissis constat & notant Paul.
Castrensis. col. 3. Philip. Corn. nu. 20. in d. a. n. ben. sacramenta pube-
rum. tametsi Andr. Aleiat. in d. c. cum contingat. nu. 130. teneat ex-
pressum iuramentum praestitum à minore viginti quinque
annis, etiam pubere, minime confirmare contractum alie-
nationis dotalis rei, aut alium lege prohibitum, ut minime
excludatur à beneficio restitutionis, quae ei competere po-
test ratione minoris aetatis. De quo etiam tractabimus in-
ferius in quaestione de lesione admodum graui, quam vul-
gus appellat enormissimam.

Octauo huius cap. constitutio procedit in filia non tan-
tum certa, quod ius civile pactum istud improbauerit: sed
& in ea, quae minime fuerit certior facta hac in specie
decisionis iuris civilis, & ignorauerit hoc pactum iure
civili prohibitum esse. Nihil etenim id refert, cum iurilun-
di virtus hoc in casu & in similibus minime deficiat ob-
norantia ista, quae non impedit consensum iuratis, atque ita
notarunt Guido Papae q. 227. & Guliel. Bened. in c. Raynald.
restit. in verbo, duas habens filias. nu. 294. quae ratione profecto ad-
modum esset absurdum, quod mulier rem dotale alienas iura-
mento praestito, obtineret reuocationem huius contractus ita
iurati ex eo, quod probaret, se ignorasse tempore contractus
lege civili prohibitum esse dotalis rei alienationem. Igitur oc-
tauo hic intellectus praeterquam quod æquissimam habent
maxime conuenient ad effectum huius constitutionis.

Nono hac ipsa constitutio est intelligenda in filia non
tantum emancipata, sed & in ea, quae sit sub patria potestate:
tunc quod deduci poterit ex l. Pomponius in 2. ff. famul. erisum. vbi
ratione dotis optime contingit donatio inter patrem & fi-
lium familias: atque ex eadem causa pactum. Quamobrem ita
hunc text. interpretantur Dec. in d. l. pactum dotale. C. de colla-
tionib. col. 1. & 2. Ioan. Crot. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. nu. 47.
ff. de verbor. oblig. & Paris. in cons. 27. lib. 3. nu. 12. tametsi Odo-
fredus in d. l. pactum dotale, voluerit, pactum hoc inter patrem & fi-
lium familias minime valere: quasi inter eos non possit
vere fieri donatio, nec ei similis conuentio. Sed in fauorem
prioris sententiae plurimum facit, quod licet alioqui non va-
leat iure civili donatio inter patrem & filium familias: do-
nationes quae parentes. C. de donatio inter virum & uxorem. l. 2. C. de
inoffic. donatio. tamen iuramento confirmatur, quod praecipue
adnotarunt Bald. in l. vltim. Cod. pro donato. Alexand. in cons. 2.
lib. 2. f. ret. consil. 17. col. 4. & consil. 77. col. 2. idem Alex. in l. i. do-
natione. C. de collat. colum. 5. & Guido Papae decis. 145. tradit Dec. in
a. n. ben. sacramenta. 4. col. C. de collationib. Ripa in l. si inquit. q. 15. C.
de reuoc. donat. lat. consil. 18. col. 1. lib. 4. Et plerique alij, quorum
mentionem hic fecerunt. Praesertim hic intellectus proce-
dit: quia Odofredus in d. l. pactum. non tractat de pactione iura-
ta: sed praemittit, illum text. fore necessario intelligendum
in filia emancipata: cum i. inter patrem & filiam in potestate
stat nulla sit efficax obligatio, etiam seclusa prohibitione
speciali huius conventionis, de qua in d. l. pactum. ad cuius in-
terpretationem oportet praemittere secundum eum, pactum
illud alioqui validum ex aliis causis esse, atque ita factum est
filia emancipata. Et nihilominus Iason & Dec. ibi discedit
ab Odofredo, ex eo quod causa dotis potuerit fieri pactum
inter patrem & filiam in potestate: ut modo dicebatur: & probetur
à glo. Bart. & Docto. in d. l. 2. C. de inoffic. donat. Bald. in l. vltim.
oportet. §. 1. C. de bon. qua. lib. Bartol. in l. frater à fratre. ff. de com. & do-
deb. Cardin. consil. 111. col. 2. Paul. Castrensis. in l. cum pater. §. pater
filia. ff. de lega. 2. quae ratione non obstante in d. l. pactum dotale. im-
probatur pactio, cuius in hoc cap. mentio fit, propter ratio-
nes, quas initio huius tertiae partis adduximus. Igitur, si quae
modo praenotauimus ad amissum fuerint obseruata, consti-
bit apertissime huius cap. responsum procedere, siue pactum
fiat cum filia minore viginti quinque annis, siue cum filia con-
stitutata sub patris potestate, etiam ignorante pactionem istam
iure civili prohibitam esse, siue itidem fiat cum filio.

§. SECVNDVS.

SYM M A R I A.

1. Pactum renunciationis hereditatis paternae factum, etiam in eo tempore, quo filia non potuit non tradebatur, an teneat.
2. Pactum renunciationis hereditatis paternae iuramento praestito factum, si filia, quae religionem ingredi vult, an teneat.
3. Renunciatio hereditatis maternae iuramento praestito facta à filio familiaris, an praedictis patris & materis.
4. Renunciatio hereditatis paternae cum iuramento à matre, recepta à dote, an teneat.

De an. mortui eius filius potest hunc hereditatem nisi, qui post filium & mortuum obierit in fine huius §.
Statutum excludit ingressos in monasterium à successione paterna quod non valet.
Renunciatio facta cum in momento à filia ingrediente religionem, an rescindat pactum causa grauiissima legioni?
Renunciatio facta à filia in iuramento, nulla recepta dote, an valet?

Decima huius constitutionis interpretatio versabitur circa ea verba: *Dum nuptus tradatur.* Nam quibusdā a-
 que visum est, eandem decisionem procedere, si pactum
 hoc eo tempore, quo filia nuptui non tradebatur, sed tamē
 ex bonis paternis eo tempore inspecto portionē cōgruam
 pro ratione dotis futuræ, aut pro legitima accepit. Valet si
 quidem pactum istud, iuramento cōfirmatur: quemadmo-
 dum paulo ante diximus de filio in quinto intellectu. Sic
 denique parum refert, quod pactum istud fiat tempore nu-
 ptiarum, an ante nuptias vel post eas: modo filia renunciās
 hereditati paternæ dotem, vel congruam portionem eo
 tempore ex patrimonio patris accipiat secundum Archid.
 lo. Andr. Domin. Franc. & Georg. hic col. 3. & Gul. Bened. in
 c. *agnatus de testam. in verbo, duas habens filias. num. 260.*

Vndecimo circa eadem verba quaeritur, an pactum
 istud, cuius in hoc c. mentio fit, iuramento firmatum valeat,
 si fiat eo tempore, quo filia religionem ingreditur: & an ea
 pactio monasterio præiudicet, possitve rescindi grauiissimæ
 laesionis causa: & sane quidam existimarunt hanc pactio-
 nem nec monasterio præiudicium aliquod facere, nec va-
 lidam esse: sequentibus equidem rationibus.

Primum enim, & si hac pactio fiat ante monasterij in-
 gressum: & tamen post professionem religionis pater ren-
 unciantis mortem obierit, monasterium admittendū est
 omnino ad hereditatem patris ipsius monach. non obsta-
 re renunciatione: quod eleganter responderunt Marian.
 Soc. in conf. 183. lib. 2. Philip. Corin. conf. 272. lib. 3. Fel. inter conf.
 Carol. Ruin. conf. 206. & ipse Carol. conf. 204. lib. 1. quorum ea
 ratio potissima est quod renunciatio prædicta etiam iurata
 habeat conditionem hanc, si renunciati fuerit delata hæ-
 reditas, Paulus de Cast. Imo, & Dd. per text. ibi in l. qui super-
 stit. ff. de acquir. hered. idem Paul. & Alex. in l. pactum dotali. C. de
 collat. hæreditas autem nō defertur monachæ mortuo eius
 patre post professionem, sed monasterio iuxta eā opinio-
 nem, quæ magis communis est, quemadmodum nos proba-
 uimus in c. de testam. nu. 20. & seq.

Secundo ad huius partis cōprobationem plurimum ac-
 cedit egregia decisio Paul. Cast. in l. si in princ. C. de bon. que lib.
 ubi allerit, renunciationem hæreditatis paternæ factam
 cum iuramento, minime nocere patrifamilias, sub cuius
 potestate manet filius, qui renunciauit, si mater mortem
 obierit viuente patre, & nondum finita patria potestate.
 Quia hæc renunciatio sortitur effectum eo tempore, quo
 mater mortua est, quo patri hæreditas acquiritur: in qua ac-
 quirrenda, vel repudianda non potest filiusfam. patri nocere
 in d. l. vlt. in princ. §. 1.

Tertio, nō potest hæc renunciatio procedere, etiā si fiat
 sub ea cōditione: si renunciās ingressus fuerit religionem:
 nam ea cōditio improba est, quippe quæ impedit, aut sane
 aliquod præstet impedimentum ingressui, & professioni
 religionis, quod probatur ex ratione tex. in auth. de sanctis. episc.
 §. si hæc present. & in l. Titius si non nupserit. ff. de cond. & demonst.
 Barto. in conf. 1. Dd. in auth. nisi rogati. C. ad rebel. & in c. in presentia,
 de probat. Sicut & cōditio auertens à matrimonio carnali re-
 scienda est ab ultimis voluntatibus. l. sed si hoc. §. vlt. & l. quo-
 ties ff. de condit. & demonst. atq. idem probatur in rub. C. de, indolē,
 viduū. tollen. Quibus quidem rationib. probari poterit, pactū
 hoc, cuius in hoc cap. mentio fit, nō posse adhuc iuramen-
 to præficto valide fieri ab ea, quæ religionē profiteri vult.

Imo contrariam sententiam, quod pactum hoc iuramen-
 to præficto factum valeat, & firmum sit, etiam si fiat tem-
 pore, quo filia ingreditur, aut ingredi vult religionem, te-
 nent Bart. num. 7. & Bald. in l. vlt. C. de pact. Dec. conf. 31. colum. 2.
 Franc. Purpur. qui alios allegat in d. l. vlt. num. 188. & videtur
 opinio ista magis communis ex his qui Bart. opinionem in d. l. vlt.
 sequuntur. Et si sane post Bart. hanc opinionem intellex-
 re, etiam eo casu, quo filia religionem professura non ac-
 ceperit tantum pro dote, quantum ex patris bonis, & eius
 patrimonio percipere iure potuisset: modo congruam do-
 tem ad ingressum religionis habeat ex bonis paternis:
 quod Bart. expressim explicat. Erit tamen ad effugiendas
 hæc in controuersia varias Dd. opiniones admodum vtile,
 & denique cautissimum, quod hoc pactum fiat ex consen-

su monasterij, id est, prælati, & consentus qui in his acqui-
 rendis possunt monasterio præiudicium inferre: atque ita
 in specie consuluerunt Franc. Purpurat. & Hieronym.
 Cognol. in d. l. vlt. vterque numer. 194. probatur hæc Bar. opi-
 nio auctoritate huius constitutionis, quæ ratione iuramen-
 ti confirmationem pacti alioqui iure civili prohibiti, in-
 ducit Nec refert, quod fiat à filia ingressura religionē nul-
 la etenim est congrua discriminis ratio: quæ veræ possit
 in hac disputatione probare, non valere pactum hoc factū
 à filia religionem professura: cum validum sit, si fiat ab ea,
 quæ matrimonium contrahit.

Nec obert huius opin. prima ratio in contrarium addu-
 cta: siquidem verum est quod in d. l. qui superstitus, à iurifcon-
 sultis respondetur. Sed tamen id ita intelligendum est, vt
 renunciatio futuræ hæreditatis intelligatur hac conditio-
 ne, si hæreditas fuerit delata renunciati, vel alteri ex eius
 persona, vel eius ratione, & causa. Nam tunc renuncia-
 tio, quæ tamen ab initio valida fuit, & fieri potuit, ad here-
 ditatem refertur ac pertinet futuram, quæ vel ipsi renun-
 cianti, vel alteri iure ipsius renunciantis delata sit. At in
 præfenti questione monasterio deferretur hæreditas ex per-
 sona monachi eius quidem iure, non alia ratione, nec cau-
 sa: atque ideo renunciatio monachi facta ante professionē
 & valida nocet monasterio, cui non aliter hæreditas patris
 ipsius monachi deferretur quam ex iure & persona eius, qui
 iam per renunciationem fuerat exclusus ab ea hereditate.
 Etenim licet in d. l. qui superstitus, non possit renunciari hære-
 ditati nondum delatæ: tamen iuramenti ratione renuncia-
 tio ista permittitur. Quibus quidem accedit, quod ratione
 huius pacti iurati, si id valet ab initio, non potest hæreditas
 monasterio deferri: quamuis pater monachi moriatur post
 professionem: quia nec monacho tunc deferretur, si mo-
 nachus non esset. Sic sane si monachus, mortem obiisset
 priusquam pater: licet nullum pactum præcessisset, mona-
 sterium morte monachi præmorisantis ante patrem exclu-
 deretur: iure etenim monachi eam hæreditatē petere de-
 beret: is vero ab ea exclusus est, vel pacto, vel morte. Igitur
 monasterio deferri ea hæreditas non potest. Vnde multa
 possunt simili argumento adnotari: Quorum aliquot hoc
 in loco referam ad apertiore huius questionis intelle-
 ctum. Nam si quis renunciauerit fideicommissio conditio-
 nali, ad quod vocabatur, & postmodum ingressus fugit re-
 ligionem, ac post professionem conditio commissi euene-
 rit: nempe mors illius, qui rogatus fuerat restituere nō po-
 terit monasterium illud consequi: imo renunciatione ex-
 cluditur. Sic & in eo casu, quo quis post renunciationē hæ-
 reditatis seipsum in adoptionem dederit, & postea mortem
 obierit is, cuius hæreditati renunciauerit: non obtinebit
 eā pater adoptiuus: cui alioqui quibusdā sublimitationi-
 bus iure cōpetebat. l. si adoptiuo, ff. de procario. Eodem modo, si
 quis post renunciationē paternæ hæreditatis, cuius nulla
 possit fraus præsumi, crimen cōmiserit, & ea ex causa om-
 nia bona, iura, & actiones, præsentia, & futura in fiscum de-
 ferantur, iuxta ea, quæ notantur in l. 1. §. an bona. ff. de iure fise.
 Etiam si eo viuio pater moriatur, nihil ex ea hereditate ad
 fiscum pertinebit. Quod ex superioribus constat.

Sed ne quis admodum vrgentem esse Soc. & aliorum ar-
 gumentationem arbitretur, ea poterit facilius tolli, si con-
 stituamus in hac specie & questione hæreditatem nō de-
 ferri monasterio: idque, ni fallor, apertissimi iuris est. Nam
 hæreditas defertur filio iure suitis, vel propter illud ius
 succedendi, quod habet in bonis patris: hic autem iuri mo-
 nachus tempore quo potuit, renunciauit & à se abdicauit
 spem illam, & ius succedendi in bonis patris: idcirco cum
 professus est monachus religionem, non transtulit in mo-
 nasterium ius successione: quia illud non habuit eo tēpo-
 re, nudusq. ac priuatus eo iure monasterio competere,
 Quia ratione non potest ius illud monasterio competere,
 nec ei defertur hæreditas. Nec iure monasteriū aliquid ex
 paternis bonis, vel hæreditatibus causa monachi habere
 poterit: nisi quod ipse monachus in sæculo manēs potuis-
 set habere. At si monachus, qui paternæ hereditati renun-
 ciauit, mansisset in sæculo, per renunciationem exclusus
 foret à iure succedendi: igitur eadē ratione & ipsum mo-
 nasteriū ab eodē iure excluditur propter renunciationē.

Secunda probatio prioris opinionis ex eo deficit, quod de-
 cisio Pauli Castrensis non omnino admittenda sit. Etenim
 aut pater cōsensit renunciationi factæ per filium, & tunc

res est admodum expedita: quod sibi nullum ius hac in re patrie potestatis causa competat: eum eidem per consensum renunciaverit, nec filio deferri possit hereditas tempore mortis illius, de cuius agitur successione, quia eidem valide renunciaverat: sicuti modo in monasterio diximus: & ideo pater non potest hereditatem illa petere ex persona filii, aut sane pater non consentit renunciationi, & eo casu valet renunciatio quo ad cetera, patri tamen non nocet quo ad usum fructum, nec quo ad alia iura, quae ratione patrie potestatis habere in eisdem bonis poterat. Quod vero diximus renunciationem validam esse quo ad cetera praeter usum fructum, videbitur quibusdam maxime contrariū. *l. vlt. C. de bon. qua. libe.* ubi filiusfamilias repudiatio hereditatis delata, & adventitiae minime nocet patri, nec quo ad usum fructum, nec quo ad alia: siquidem repudiante filio potest pater hereditatem adire, & eam sibi omnino acquirere. Quae tamen constitutio tractat de eo casu, quo hereditas est iam filio delata, & ex eius persona patri, qui nec fuit institutus, nec potest alio titulo hereditatem illam habere quam iure patrie potestatis, non ex hoc idē erit in hereditate deferenda, qua in specie nos loquimur. Nam si filius renunciaverit iuri succedendi, postea ei non deferretur hereditas: quod ideo cessat omnino ratio Pauli Castrensis, de cuius opinione dubitat Barto. *Soci. l. 2. n. 5. ff. de his, quae pene. causa.* At profecto ipse arbitratur, ea falsam esse, nec posse iure defendi, nisi quo ad usum fructum, in quo dubius equidē adhuc eam admittendam esse censet. Sed et si opinio Pauli vera foret, minime ad questionem istam de monasterio conducere: siquidem diversa omnino ratio est. Etenim filiusfamilias tempore renunciationis sub patris est potestate, cui non potest nocere: ac non ita est in eo, qui ante professionē renunciat hereditati, qui liberam habet potestatem de rebus propriis disponendi: nec monasterium vllum ius in eius bonis eo tempore habet, potestque ipse religionem ingressurus monasterio praedictum inferre ante eius ingressum, quod satis iure probatur. Nec in hoc potest aliqua contingere controuersia, quae iuris rationē habeat. Non me latet, posse hac in questione adduci quandam Ludov. Romani sententiam: is, inquam, in *d. l. qui supersit*, scribit, renunciationem & filia iuramento praestito factam hereditatis paternae dote congrua ei constituta, nocere eius filijs, quib. mortua matre aui hereditas fuerit delata, post mortem matris, aui moriente: quia ratione dotis acceptae futurae patris hereditati renunciaverit. Haec Romani opinio verior est secundum Dec. in *consil. 181. n. 7.* eund. Dec. in *dict. l. pactū doli. n. 18.* Gul. Bened. in *cap. Raynuitus de testam. in verb. duas habens filias. n. 181.* Anton. Ruben. *consil. 4. n. 2.* nullam tamen hanc opinionem facimus, quippe qui contrariam veriorē esse existimemus. Nam mortua matre supersite patre, ad aui hereditatem admittendi sunt nepotes iure proprio, quamuis ex persona matris, cuius renunciatio eū intellectu habuit, si ei non renunciante foret delata hereditas patris, atque ideo nepotes admittendos esse in hoc casu, responderunt Bal. in *d. l. pactum doli. 2. q. C. de colla.* quē sequitur alij, maxime Alex. ibi, & Pau. Castr. in *d. l. qui supersit.* And. Tirac. in *tract. de primogen. q. 40. n. 117.* licet Roma. ad eius conclusionē Bal. citaverit. Idem tenuerunt Francus & Geord. Nathan. hic, *n. 56.* & Thom. Gram. *decis. 57. n. 39.* dicens hanc opinionem communem esse. Idē fatetur Rob. Marantha *disput. 10. num. 13.* quod iterum repetam in *sine huius §.*

Tertia ratio minime comprobat priorem sententiam: si la etenim iuris Caesaris responsa, quorum ibi meminimus, non habent omnino eam rationē: ne quis auertatur a professione religionis: siquidem qui religionē profiteri vult, & ea ex causa paupertatem vouet & optat, parum sollicitus erit de bonis ad monasterium deferendis: temerariū enim est iudicium, si opinamur eum auerti a religionis ingressu, ne res temporales, patrimonium, & alia amittat bona, quorum relinquendorum causa religionem ingreditur. Alioqui eadem causa, quae mouet ad religionē, auerteret ab ea, quod absurdum esse palā constat: multisque id probauimus *lib. 1. variat. Resolut. ca. 19. n. 7.* imo et si renunciatio ista iuramento praestito fiat hac apposta conditione: si renunciens ingressus fuerit religionem: adhuc valet, & firma est. Nec per hanc conditionem renunciens auertitur a religionis professione, ipse quidē sponte deliberans de religionis ingressu, & paupertatem eligens, bonis & hereditati futurae renunciat ea ex causa, quia religionē profiteri vult: alioqui profecto minime renunciaturus, igitur nequaquam impe-

ditur a religionis professione per renunciationem istam, quae manifeste fit ex ea causa, quod ingrediatur renunciationem. Idcirco cessant rationes in contrariū adductae, ex cogitate praeteritū a Barth. Soc. in *d. l. 2. n. 5. ff. de his, quae pene. causa.* & Angel. in *disp. incipien. quidā nobilis genere.* & a Socin. in *conf. 183. col. vlt. Purpur. in d. l. vlt. C. de pact. & alijs, qui contra iure verius esse adseuerant. Illud sane adnotandum est, quod Barto. in *d. l. vltim. C. de pact.* licet pactū istud validū esse iuramento praestito, existimauerit, in statuto tamen aliud probat, quādā distinctione vltus. Etenim distinguit, an sit conceptum. *Monachi non succedant.* & hoc in casu licet statuto valere: an his, si quis monasterium religionis professus ingressus fuerit, priuatus sit iure succedendi in casu non valere statutu scribit, quae distinctio falsa est. Nō in utroque casu statutu nullum est, secundū Mattheu. *tab. 145.* & alios, quorū opinio communis est, vt testantur Dec. in *c. Ecclē. de const. n. 49.* Ioan. Baptit. de S. Severino in *reple. omnes populi. ff. de iustit. & iur. col. 48.* Soci. *conf. 241. lib. 2. & consil. 31. lib. 1.* quā sententia sequuntur Docto. in *d. l. vlt. & in d. cap. Ecclē. Bart. improbat.* Cōsuetudo autē, qua monachi a patrum & consanguineorum successione excluduntur ab testato, valet quidem: quia Ecclesiarum, monachorum, clericorum atque praetorum, & principis consensum tacitum saltem habeat: quod in specie adnotant Gul. Bened. in *Raynuitus de testam. in verb. & vxore nomine Adelasia. n. 149.* & Chaffan. in *consuetu. Burgun. rubr. de successione. §. vlt. Boer. in consuet. Bituricens. tit. de testam. §. vlt. Massuerus in rubr. de successione. §. item per consuetudine. optime Rebuffus super constitutiones regias in proemio li. 5. n. 21. & 22.* quo in loco cōmementum apud Gallos praxi, & consuetudine obseruantissima subleatas esse decisiones, text. in *authent. ingressi. C. de sacrosanct. Ecclē. l. Deo nobis. C. de epis. & cleric. Ceterum, si verū est quod modo ad huius c. interpretationem diximus: nempe pactū renunciationis hereditatis paternae iuramento praestito confirmari, etiam si fiat a filia, quae statim est religionem professura: illud merito quaeritur, an possit hac renunciatio postea rescindi ea ex causa, quod grauissima contingeret in ea lesio: siquidem opulētissima hereditatis spes, aut denique ingens patrimonium praesens fuerit remissum monacho accepto, eū si ad dotē ingressus in religionē fuerit quātitas congrua, & aqua: quae quidem quaestio solet a plenitudine definiti ex his, quae de lesione admodum enormi, & grauissima traduntur multis in locis ad rescissionem contractus, etiam iurati. De quo statim & nos agemus, & profecto si ea resolutio est ad hanc speciem, & casum adducenda: frequentissime erunt retractandae, & rescindendae renunciations, quae sunt a monialibus eo tempore, quo religionē profiteri volunt: plerumque enim sperantes ex lucratione paternā amplū patrimoniu, aut denique portionem legitima maxime estimationis, eidē pacto iurato renunciant nōdum accepta quarta portione legitima parte: in quo dubio procul grauissima contingit lesio, ac denique ea, quae enormissimā vulgus appellat. Dec. eleganter in *consil. 31. n. 2. n. ult. vers. vltim. non obstat.* & Aymon Saul in *consil. 160. col. 1. n. 2.* ea sunt sententia, vt opinentur, nullum esse locum rescissioni contractus & pacti iurati, etiam praetextu grauissimae lesionis, quoties renunciatio facta fuerit causa ingrediendi religionē. Pro hac sententia ipse ita argumentor. Etenim post religionis professionē, aut agit monasteriū ad rescissionem ex persona monachi, & ex iure ipsi monachi cōpetenti, quod in monasteriū trāstulerit, ex *authent. ingressi.* Aut agit ipsius quidē monasterij nomine iure ipsi monasterio cōpetenti, & delato. Priore equidē casu nō video quā ratione monacho possit ius cōpetere ad rescindendū pactū iuratu ex causa utcūque: grauissime lesionis: siquidē nulla in hac specie ipsi contingerit monacho, qui ob paupertatem seruandā, & vouendā, religionē profiteri vult, paupertatem querit, & ipsam eligit. Igitur nō poterit monachus, quē admodū paulo ante adnotabā, se laicum fuisse allegare in dimittendis bonis, ac diuitijs: quarum relinquendarū causa monasticam vitam elegit. Quod si quis dixerit, monachum ipsum grauissime laicum eo ipso, quod in monasterium patrimonium non detulerit: plane id vere dici non poterit: quandoquidem nulla lesio contingit volenti religionem profiteri in hoc quod tenue patrimoniu ad monasterium detulerit: pingue autem consanguineis reliquerit: cum ei paupertas monasterij parum noceret.**

Roman. in l. i. §. si quis ita. col. 9. ff. de verb. oblig. ut citat Andr. Tiraq. in tract. de primogen. §. 5. num. 3. sed falsio: sicuti & inibi pro hac parte adducit contraria opinio auctores. Sed tamen huius sententia auctores esse videntur Bald. in rubr. ff. de iur. col. penul. vers. non tamen credo. Roman. in d. l. qui superstiti. 3. limit. ff. de acquir. hered. Aretin. in d. §. si quis ita. col. 5. quorum meminit ipse Tiraq. in l. si inquam. C. de reuoc. donat. in princ. nu. 155. huic opinioni subscribens: quam etiam tenet Matth. Afflict. in e. si quis inuestierit. nu. 26. de fundo d. in vicem leg. commissor. eamque Opin. Communem esse asseuerat Nicol. Boer. dec. 3. num. 10. idque maximam habet aequitatem velatis sit. quod per pactum istud iuratum filia excludatur ab his bonis, quae poterat ab intestato patre amplissime obtinere: non autem acquirit, eam a portione legitima excludi. Ego vero contraria sententia veritatem esse opinor, atque ita censo per hanc pactionem iurata filia excludi etiam a legitima portione, quae iure alioquei competeat in bonis paternis: Nam si grauitissime laesa fuerit, poterit agere ad huius pacti rescissionem, quod itatim tractabimus. Nec tex. in d. §. generaliter. priorem opinionem probat: cum ibi non tractetur de pacto renunciationis hereditatis paternae: sed de securitate facta per filium heredibus patris, quae cauerit, se legatum a patre relictum accepisse: nec adiecerit, nullam sibi superesse de repletione quaestionem: quae quidem cautio maxime differt ab ea pactione, qua filia paternae hereditatis renunciat, etiam si nulla iuramenti vis accessisset. Sic sane posteriori veram esse censent Lud. Roman. in d. l. §. si quis ita. num. 23. & 32. Paul. de Cast. & Alex. in l. in ratione. 2. in princip. ff. ad leg. Falcidiam. Bald. & la Cin. d. l. si quando. & §. generaliter. Dec. conf. 26. colum. 2. Alex. in conf. 181. lib. 5. Georg. Nata. hic. num. 20. quorum Opin. Communis est, ut testantur Rip. lib. 1. respon. c. 6. col. vi. & Tiraq. in d. l. si inquam. C. de reuoc. donat. in princ. nu. 139. tamen ipse inibi de eo dubitet, num. 155. ac potius, ut paulo ante dixi, in contrariam ierit sententiam.

¶ Decimo sexto circa eadem verba maxime controuertitur, an haec renuntiatio iurata expiret, & evanescat, ubi fratres renunciantis, in quorum fauorem facta fuerit renuntiatio, viuo patre mortem obierint? Sunt etenim qui opinentur, pactum istud utcumque iuratum sit, omnino deficere, si fratres, quorum causa, & in quorum fauorem facta fuit renuntiatio, viuo eorum parente, decesserint, quasi cessante pactionis causa & ipsa pactione cesset. Hanc opinionem veram esse censent Domin. col. vltim. & Philip. Franc. 4. & Georg. Nata. 8. limit. numer. 14. hic Bald. in d. l. pactum dotale. C. de collat. 4. q. 9. & ibi Dec. n. 9. Guil. Bene. d. in d. c. Raym. in vers. diu. habens filias. nu. 297. Matth. de Afflict. in d. c. si quis inuestierit. nu. 25. de fundo d. in vicem leg. commissor. quorum ea est, ni fallor, mens, quod pactum hoc iuratum in hac specie, mortuis his, quorum causa & fauore factum fuerit, ita extinguatur, ut filia, quae renunciauit, sit haeres futura patri intestato, & ex testamento ad hunc effectum, quod pater teneatur ei legitimam relinquere, ac si nulla pactione praecessisset. Sic etenim ipse a praedictis authoribus deducendum esse sensum istum existimo. Hanc item opinionem sequuntur Alex. conf. 29. lib. 3. Paul. in d. l. dotale. Salic. in l. pactum quod dotale. C. de pact. Rom. & Aret. in d. l. qui superstiti. col. 4. ff. de acquir. hered. Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. nu. 11. & ibi Io. Croc. nu. 33. & Claudius col. 4. denique plures alij, quorum meminit Paul. Paris. conf. 26. lib. 3. num. 20. qui hac in quaestione latius loquuntur: tandem scribit, hanc opinionem veram esse, nisi aliud possit deprehendi ex mente patris recipientis pactum, & renunciationem, attentis, & perpendis his coniecturis, quae huic praesumptioni sufficiant. Et profecto haec Opin. Communis est, ut apparet ex his auctoribus, quorum modo meminimus, & alijs, qui possunt ad idem nominatim adduci. Illud vero est in controuersia, an si tempore pacti & renunciationis pater nullum filium masculinum habuerit, sed feminas quidem sorores renunciantis, atque ita absque liberis masculis decesserit, sine locupactione, vel possit haec filia, quae renunciauit, quasi cessante pacto ad hereditatem patris admitti cum sororibus patre mortuo intestato? Et Bald. in conf. 437. lib. 1. in incip. quodam puellae cum prius prima quaestione praenotata communem opinionem fuerit secutus, tandem in hac scribit, filiam renunciantem admittendam esse omnino simul cum sororibus non obstante pacto, ad hereditatem patris intestati. Hanc sententiam sequuntur Dec. in conf. 370. col. vlt. idem conf. 433. num. 2. Eleganter Aymon Saul. conf. 42. ubi

expressim conatur hanc opinionem defendere, quam Roman. in antiquis §. 50. in 1. part. itidem sequitur. Nec enim haec renuntiatio excludere debet renunciantem ultra voluntatem praesumptam, vel expressam patris. La. de pact. §. ubi si de pact. Patris autem ea est mens, dum hanc renunciationem filia acceptat, quod libera sibi maneat testandi potestas, & quod ei intestato filia renuncians non succedat, sed mascululi nati, aut nascituri propter agnationis fauorem, idcirco pactum istud hanc interpretationem benigne admittit, & iure admittendam esse censent Bald. Dec. Aym. & alij quorum modo meminimus.

¶ Hoc vero Bal. responsum admodum displicet Paul. Paris. qui in conf. 26. lib. 3. magno conatu id euertere tentat, denique multis adductis n. 52. scribit, id communiter receptis decisionibus refragari. Nec inficior satis late ipsi Parisi contentione ista tractasse: & tamen adhuc ipse, qui amplius haec disputatio aperitur, aliquot hic proponit, & exponit separatim: ne tot auctorum nomina clatura, & casuum perplexa mentione lectoris iudicium impediatur.

Primum sane, quoties filia paternae hereditatis renunciat non simpliciter, sed in fauorem tacitum, vel expressum alterius fratris, aut sororis: dubio procul renuntiatio ex mente contrahentium, nempe filiae renunciantis, & patris renunciationem accipientis, finita censetur, & extincta in hunc quidem effectum, ut patri intestato filia renuncians haeres sit cum alijs aequae successoribus, si frater ille, vel soror, cuius fauore facta est renuntiatio, viuo patre mortem obierit. Atque in hoc conuenire mihi videntur Domin. Bald. & ceteri, ad hunc decimum sextum intellectum citati.

Secundo eodem proposito themate idem ipse censet ad hunc effectum, ut etiam ex testamento filia renuncians sit futura haeres patri necessario nec possit a patre portione sibi debita priuari, nec praeteriri: siquidem renuntiatio ista ob hanc rationem, quae principalis & finalis est, ut aiunt, iuramento praestito facta eam conditionem habet, nisi is, cuius causa pactum sit, viuo patre mortem obierit, & rebus sic extantibus, nec mutatis. c. quemadmodum de reuoc. quod ipse video expressim deduci ab his, qui hanc communem, & decimum sextum intellectum admittunt.

Tertio illud sit iure facis manifestum, quod ab eisdem authoribus, & communi opinione tenetur, filiam istam ratione huius pacti vel admitti, vel excludi non natis masculis, aut mortuis his, qui tempore renunciationis suppositi erant: quoties possit ex verbis ipsius pacti, aut alij quidem coniecturis inspectis apparere mens contrahentium, an ea fuerit, quod renuntiatio extinctis, vel non natis masculis pereat, finiat, & cesset, aut denique salua sit, & valida, utcumque enim res certa sit, illi erit omnino standum secundum omnes.

Quarto, si paternam dilectionem, & erga liberos amorem consideremus, pactum istud renunciationis hereditatis paternae conceptum eo tempore, quo pater alios habeat filios, vel habere sperat, & ab ipso acceptum pro suisque heredibus, ita erit intelligendum, quod si pater mortem obierit absque alijs liberis, minime nocebit huius renuncianti: imo ea dimittetur omnino & ab intestato, & ex testamento adhuc contra voluntatem patris. Nam etiam si in ea pactione de heredibus feminis, & masculis intelligendum sit, non tamen est praesumendum pacificantes de exteris intellexisse: imo tantum de his, qui fuerint delicti, & a parte, cum alij maxima cum iniuria preferantur filiae. Lud. in sec. §. in. C. de fidei commiss. l. ex facto. vlt. §. ff. ad trebell.

Quinto, si tempore, quo filia dote accepta renunciat hereditati paternae, ipse pater filium tantum masculinum habeat, etiam si renuntiatio facta fuerit simpliciter, cessat ob fauorem agnationis conseruanda, & ipsius filij masculi facta renuntiatio, atque ideo eo mortuo viuoque patre tota vis pactionis extinguitur. Et idem erit si pater filios masculos pater filias habeat, alias quidem a renunciantem, quas tamen ad renunciationem hereditatis paternae nuptiarum tempore induxerit: ita equidem explicat Aret. in d. l. qui superstiti. col. 4. Domin. Franc. & Natan. hic. & alij citati in princ. huius interpretationis.

Sexto est praeterea constituendus casus, quo pater tempore renunciationis nullum habebat filium masculinum, & tamen filias sorores renunciantis habuit: quarum nulla portio facta est in renunciatione: imo simpliciter ea fuit coacta praeteriri, & si nullus masculus patri postmodum natus sit.

filiaque renunciauit, non poterit ex testamento aduersus patris voluntatem portionem ex hereditate paterna petere quod apud omnes est in confesso: nec Bal. in d. consil. 437. refragatur: sed & idem erit, si pater intestatus morte obierit: cum nulla sufficiens coniectura possit ex hoc adsumi, ut filia renunciens cum alijs sororibus necessario admittenda sit ad hereditatem paternam. Quia in re sequor Paul. in d. consil. 26. qui ex communi consensu eorum, quos superius ad hunc intellectum citauimus, Bal. reprobatur. huius item sententia Philipp. Corn. est in consil. 291. lib. 4. colum. 4. ubi non est it. quo in loco scribit, se alias respondisse, quod si extaret alia filia, quae non renuncialet, illa excluderet sororem renunciantem hereditati paternae: quia illa renuncians simpliciter facta nedum censetur fieri fauore masculorum, sed etiam sororum feminarum si extarent.

Septimo, si pater habens filias, & filios masculos renunciationem vnus filia iuramento praestito, acceperit pro se & hereditibus suis, tunc etiam si masculi viuo patre discesserint, filia, quae renunciauit, ab alijs sororibus excluditur hereditate paterna, etiam ab intestato. Hoc deducitur ab Alex. in d. consil. 29. §. 8. lib. 3. Socin. consil. 34. lib. 4. num. 6. quos Pat. in d. consil. 29. §. 8. lib. 3. num. 27. idem fere voluerunt Angel. in consil. 52. in fin. & Aret. consil. 17. col. 8. versum prohibetur. quia in specie responderunt, filiam renunciantem hereditati paternae nunquam fore ad hereditatem patris, etiam intestati admittendam, quando extat aliquis ex patris descendibus. Et tamen descendendum appellacione pariter veniunt feminae, & masculi. l. vlt. Cod. de iun. & legit. hered. auctum. de hered. ab intest. venient. in principio. huius item opinioni fere omnes paulo ante citati in principio huius quaestiones subscribere. cum Alex. in d. consil. 29. palam secuti fuerint. maximeque probatur ista conclusio ex mente praesumpta contrahentium, quae potissimum est hac in parte consideranda.

Octauo, quoniam filia habens fratrem & sorores, paternam hereditatem simpliciter renunciauit iuramento praestito, nec pater alias sorores ad renunciationem induxit: plane contra eius mentem esse, quod renunciatum pro sit masculis & feminis: atque ea ratione etiam si masculus patre viuo moriatur, non est admittenda filia, quae renunciauit ad paternam hereditatem, licet pater intestatus moriatur, quod Matt. de Aff. probat in decis. Neap. 161. quem satis in specie sequitur Paul. Paris. in dict. consil. 27. num. 38. & sensu Alex. in d. consil. 29.

Nono, idem omnino locum obtinet, si filia renunciens paternae hereditati, eam pactionem fecerit eo tempore, quo religionem profiteri vult: est etenim manifesta patris mens. Nam & si is habeat filios masculos & filias tempore renunciationis, & moriatur ab intestato praemortuis masculis, filia, quae renunciauit, non est admittenda cum alijs sororibus ad paternam hereditatem. Quia renunciatum facta fuit, ut reliqua possent maiori cum dote matrimonium contrahere. Quin & in hoc casu extinctis fratribus & sororibus, minime admittitur filia monacha, nec monasterium ad paternam bona contra voluntatem patris inter alios testantis, qui eam mentem habuit, ut posset libere testari abique villa obligatione inhiuendi heredem filiam monacham, aut ei aliquid relinquendi: tamen ab intestato forsitan erit monasterium iure ipsius monachae admittendum: cum nullus super sit ex patris descendibus, quem pater voluerit filia renunciantem, & monasterio praeferrere.

Decimo est omnino aduertendum ad eum casum, quo filia simpliciter renunciat hereditati paternae dote recepta, expressim tamen ex ea causa, quod dote acceperit, sic denique propter dotem. Et plane Bart. Soc. in consil. 34. lib. 4. num. 5. huius opinionis est, quod haec filia nunquam admittatur ad hereditatem paternam, etiam mortuis viuo patre masculis fratribus, qui tempore pactionis supersites erant, etiam patre moriente intestato: quia satis manifesta est renunciationis causa, nempe dos ipsa, quae quidem causa adhuc salua manet mortuis masculis fratribus hoc idem sentire Rom. in consil. 22. col. 2. Philip. Corn. in consil. 291. col. 3. lib. 4. & in specie Paris. adnotauit in d. consil. 26. nu. 44. lib. 3. quorum opinio mihi non displicet: imo sane placet, quoties doris congruae receptio, causa vnica est huius renunciationis: quod raro contingere potest, nisi ubi pater tempore renunciationis nullos alios filios praeter renunciantem habeat. At si pater eo tempore filios vel filias habuerit, etiam si expressim facta sit renunciatio ex causa doris congruae receptae, profecto maxima est coniectura, eam factam etiam fuisse,

ut ceteri filij maiorem ex bonis paternis portionem habeant. Idcirco res ista est acutissime iudicanda. Nam si posset deprehendi renunciationem factam aliorum fratrum & sororum causa principali fuisse, his equidem viuo patre mortuis abique liberis, profecto pactum omnino extinguitur: atque ex mente paciscentium idem est, ac si factum non fuisset: quamobrem iudices de hac controuersia cognituros maxime admonitos esse velim, ut hanc paciscentium mentem penitus cognoscere conentur: quo rectius in eo iudicio sententiam dicere valeant.

Decimoseptimo ex proxima disputatione satis apparet, pactum istud a filia iuramento praestito factum, eam excludere ab hereditate paterna, etiam si ipse pater intestatus mortem obierit. quod Receptissimum est: & id in specie notant Domi. Franc. & Georg. hic §. 9. limi. col. 4. Bar. Alex. nu. 8. & alij in d. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. vbi Ioan. Crot. nu. 26. dicens hanc opinionem communem esse, eam sequitur Paul. Paris. consil. 26. num. 17. lib. 3. Rota in antiquis 850.

Decimooctauo non praetermittendum, pactum istud etiam iuramento praestito factum minime excludere filia a bonis paternis, quae feudalia sunt, & quae etiam feminis ex natura feudi deferantur. His etenim bonis non videtur filia per pactum hoc simplex, adhuc iuratum renuciare: cum sane haec bona non sint omnino paterna: atque ita hunc text. intellexere Aluar. & Prapo. in cap. 1. de eo qui sub n. fecit Agna. optime Paris. in consil. 12. num. 56. lib. 1. & Tho. Gram. decis. 101. num. 10. quorum opinio verissima est, & procedit, nisi aliud ex ipso pacto possit colligi, & deduci attente perpensa ipsorum paciscentium mente.

Decimonono haec constitutio est intelligenda non tantum quo ad ipsam renunciantem: nam ei manifeste praedictat pactum, sed & quo ad eius filios, & heredes. Nam hi excluduntur ab hereditate ista, cui renunciatum est: quod gloss. hic in verb. detrimentum, communiter recepta satis manifeste notat, quae quidem verissima est, quoties filia, quae renunciauit, mortem obierit post patrem: hoc etenim casu hereditas patris non potest ab ea peti propter renunciationem, nec item ab eius filijs, qui non possunt alio iure auo succedere quam ipsius matris; quod tamen extinctum est per renunciationem, nec vnquam fuit mortuo auo matris delatum, & ab ea repudiatum, atque ideo locus non est successorio edicto, licet nepotes velint iure proprio admitti: hereditas siquidem paterna defertur filiae renuncianti, nec his qui ex eius persona, & iure succedere velint: attamen adcreuit renunciantis fratribus: ius autem adcrevendi excludit successorium edictum. l. 1. Cod. quando non petent. part. Bar. in leg. memimus, per eum text. Cod. de suis & legit. heredib. Et praeterea successorium edictum hac in specie minime obtinet: quia filia recepit dotem pro sua portione: eo etenim casu idem est, ac si filia iam successisset patri: atque ideo non admittuntur eius filij ex successorio edicto: quod notant Bald. in l. duob. ff. de legat. 1. idem Bald. 2. quest. Dec. n. 18. & Alex. in l. pactum dotali. C. de collat. quod si filia quae renunciauit, mortem obierit viuo patre, poterunt nepotes non obitante matris renunciatione iure proprio aui hereditatem petere: sicuti superius probauimus. §. 2. num. 4. & vlt.

Nec mirum cuiquam videri debet, quod iuramentum hoc in casu non tantum noceat, & praedictet iuranti: sed etiam eius heredibus, cum tamen text. hic, & in cap. cum contingat. de iureiur. hoc praecipue considerauerint: nempe iuramentum istud minime in alterius praedictum aut detrimentum tendere. Nam heredibus ex propria natura vis contractus & pactionis per iuramentum valide nocet omnino: filijs autem etiam si heredes non sint, nocet ipsa itidem pactione, quia iure ipsius matris admitti volunt: nec ex alio possunt ad aui hereditatem ius habere: mater autem iuramento, & pacto exclusa quidem est: Nec admittiendi forent iure matris, cum eius hereditatem repudauerint: proprio autem iure: quod non possint aui hereditatem petere, paulo ante ostendimus.

Erit vero ex hac gloss. adnotandum quod ad plurimum decisionum interpretationem potissime conducit, nempe quamlibet iuris constitutionem, quae alterius quam contrahentium praedictum considerat, intelligenda esse de praedictum principali, & directo: non de eo, quod minus sit principali, quodque secundarium vulgus appellat. Hanc gloss. plures vtriusque iuris Doct. commendauerunt, praesertim Georg. Natanus hic nu. 54. Felin. in cap. si diligenti. de foro compet. num. 32.

& alij quorum ipse memini in cap. Raynuius. de test. §. 10. num. 9. ubi aliquot explicat ad intellectum, & cum contingat. de iur. iur. quæ aq. huius cap. intellectum admodum vtilia esse videntur: nempe in ea quaestione, an filij huius renunciationis possint aliquo vi remedio ad huius pacti rescissionem.

Vigesimo ex eadem ratione oportet expendere, an hæc renuntiatio iurata in specie huius cap. reuocetur natiuitate filiorum, si ea quæ renunciat post renunciationem liberos suceperit. Nam si pensitemus glossi. hic communem omnium consensum receptam, conitabit, minime reuocari hanc renunciationem natiuitate filiorum: quibus equidem natis, & natiuitatis præiudicat pactum istud. Atque ita verum esse censent Alex. consil. 29. lib. 3. Dec. in l. pactum dotali. C. de collat. ver. vlt. notandum est. idem Dec. consil. 181. Anton. Rub. consil. 99. Socin. consil. 39. lib. 3. col. vlt. & alij plures, quos refert Andr. Tiracquel. in l. si vnuq. C. de reuoc. donat. in verb. donatione largitus. num. 151. Nec enim ista renuntiatio, propria & vera donatio est: sed præterea sit præmissa cogitatione proliis suscipienda, ut conitatur.

§. Q V A R T V S.

S Y M M A R I A.

- 1 Renuntiatio hereditatis patris, an confirmetur iuramento præstito ab infideli, vel per falsos deos?
- 2 Iuramentum metu, vel dolo extortum, non confirmat pactum istud, quo paterna hereditas renunciatur.
- 3 Restitutio in integrum non tollitur per iuramentum minoris dolo aduersarij extortum.
- 4 Iuramentum obligare non solet si deest consensus.
- 5 Dolus re ipsa contingens ob lesionem grauissimam, an operetur rescissionem contractus iurati.
- 6 Pactum iuratum ita seruandum est, ut nulla exceptio possit opponi.
- 7 Intellectus l. 2. Cod. de res. n. vend. an habeat locum in decio in contractu iurato.
- 8 Lesio enormissima, an faciat locum d. l. 2. in contractu iurato?
- 9 Minor iurans contractum, an videatur renunciare beneficio etatis, & remedio d. l. 2.
- 10 Iuramentum ex simplicitate præstitum, vel à muliere, vel à rustico, vel à minore per iudicem remitti debet.
- 11 Minor maior efficitur per iuramentum.
- 12 Geminatio actus facti à minore facti cessare restitutionem in integrum.
- 13 Metus reuocatur cum graui lesione, an operetur contractus rescissionem?
- 14 Supplementum iuste affirmationis excludit beneficium restitut. ex beneficio l. 2. C. de res. n. vend.
- 15 Bonorum paternorum quantitas quo tempore inspicitur cum petitur restitutio contra renunciantem, ob enormissimam lesionem.
- 16 Iurans contractum venditionis, an possit lesus ultra dimidiam agere ad pretium tantum?
- 17 Alternative duo petens, tantum unum petere videtur.
- 18 Constitutio huius quamuis, est seruanda etiam in foro seculari.
- 19 Pater renunciare potest hereditati liberorum, & iud. intellectus l. 1. §. si pater. ff. de patente quis fuerit. manumiss.

Vicesimo primo, hæc constitutio, dum iuramento tribuit hanc vim, ut confirmet pactum istud alioqui iure civili improbatum, à quibusdam intelligitur de iuramento per Christianum præstito intercedente vera religione diuini, ac veri numinis: quasi locus sit in iuramento per infidelem præstito falsi numinis intercessione, & testimonio. Etenim tunc non est locus huic decisioni: quod expressim notant post alios Georgius Natanus hic num. 14. Socin. consil. 65. col. 9. & consil. sequenti, lib. 1. Rom. consil. 55. Guliel. Benedict. in c. Raynuius. in verb. duas habens filias. num. 289. qui asserunt hanc Opinionem Communem esse, quæ probatur in hoc c. & in d. c. cum contingat. in vltimis verbis.

Contrarium plane colligitur ex Bald. in cap. 1. §. item sacramenta. colum. 3. de pace tenenda, & iuram. firmam. quem sequuntur Rom. in d. l. qui superstitus. ff. de acquir. hered. & Dec. in d. l. pactum dotali. Cod. de collat. num. 12. qui loquuntur in Iudæis iurantibus. Et profecto ex his quæ nos tradidimus in prima huius Reper. part. §. 1. num. 7. & seq. hæc posterior opinio vera est in Iudæo, Sarraceno, & alio quocunque infideli iuranti per Deum creatorem cæli & terræ. Nam hic vere per numen diuinum iuratur, etiam si qui iurat minime legem Euangelicam sit professus. idem ipse censet quoties quis per falsos deos iurauerit, quos tamen opinatur vera, & diuina numina esse. Sic denique prior opinio dubio procul obtinebit, cum vel Christianus, vel infidelis per falsa numina sciens iurat plane exitimas ea numina falsa esse: quod si per deos falsos iuratum sit ab eo, qui credit iuramentum veri numinis intercessionem præstitisse, opinionis prioris & forsan posterioris auctores non admittent in eo casu huius cap. &

similium decisiones: ipse tamen admittendas fore non temere contendam.

Vigesimo secundo constat ex hoc c. & similibus, potissimum ex c. cum contingat. iuramentum non habere vim confirmandi conventiones iure civili prohibitas, si per metum præstitum fuerit. ita equidem omnium consensu receptum est adeo, ut cum aliqui iuramentum metu præstitum obliget, donec absolutio ab eo data fuerit, verum, ubi est hac de re Communis opinio, de iure iurand. art. men si iuramentum metu præstitum accedat contractui iure civilis prohibito, quique ad eius vim, & valorem indiget necessario religione iuramenti: nulla est tunc absolutio necessaria ad agendum contra contractum, secundum Panor. in d. c. cum contingat. 2. col. cuius opinionem dixi in præiudicium receptam esse, licet plane contraria verior sit, & plurimum auctoritate probata lib. 1. variat. resol. c. 4. num. 7. & in Epitome ad 4. lib. Decret. 2. part. c. 3. §. 5.

Vigesimo tertio manifestè ab eodem capit. deducitur, iuramentum hanc vim habere, modo absit dolus. Etenim si iuramentum dolo extortum sit, contractus eius religione minime confirmatur. tex. opt. in d. c. cum contingat. & cap. cet. de iur. iur. in 6. & de dolo vero, quem ex proposito commissum appellat vulgus, non potest vlla contingere dubitatio. Nam licet in auth. sacramenta pubertum. Cod. si aduers. reus, nulla fiat doli mentio: vere text. ille ita intelligendus est, ut iuramentum à minore præstitum, dolo tamen alterius cum eo contrahentis, minime impediatur beneficium restitutionis in integrum: sicuti ibidem notat Corn. folio 18. Fortun. de vlt. fin. iust. 20. col. 17. imo quoties dolus hic autem consensus, ut frequentissime fit, non est necessaria absolutio à iuramento per dolum præstito: sicuti notat Abb. in dist. cap. cum contingat. cuius Opinionem scribit communem esse Alciat. ibidem notat. 3. propter defectum consensus. Siquidem, ut non semel admonuimus, iuramentum non quicquam obligat, si deest consensus obligandi. l. vlt. Cod. de non nam. p. cum. atque de dolo ex proposito commissio, arte quidem decipiendi.

Sed si dolus re ipsa contigerit: nempe data grauissima læsione: quid dicendum sit plerique dubitarunt. Nam idem esse in hoc casu, probari potest ex eo, quod ratione grauissima læsionis dolum præsumitur. Lomies. in §. Lucius. ff. qui fraud. cred. Bart. in l. vlt. ff. de prat. stipulat. Regia. l. 7. tit. 15. part. 5. elegans in l. si superstitus. in fin. C. de dolo. qua ratione pactum istam iuratum in specie huius cap. & auth. sacramenta pubertum. & cap. cum contingat. rescindi polleat data grauissima læsione, saltem obtemperata absolute ad agendum responderentur. Anton. 4. casu principali. Abb. nu. 23. in d. c. cum contingat. Anch. in reg. accesorium. col. 6. de reg. iur. Calder. consil. 8. tit. de iur. iur. Capolla consil. civil. 17. quam sententiam sequitur Anton. Rub. consil. 101. sequuntur item eam dicentes communem esse Dec. in cap. in præsentia. nu. 36. de probat. idem Decius in consil. 45. & col. 380. Francisc. à Ripa lib. 3. rep. cap. 15. Socin. Iun. consil. 53. lib. 1. & consil. 144. num. 19. & 25. cod. lib. Paul. Paris. consil. 12. lib. 1. num. 6. à quibus plures citatur huius opinionis auctores quæ quidem sententia maximam æquitatem habet multis probato rationibus, sed præcipue quod verisimile non sit pactum centem etiam cum iuramento tantæ læsioni voluisse consentire. Siquidem propter doli præsumptionem nullam renunciationem videtur consensus præstitus in grauissimam læsionem: quod not. Bart. in l. societatem. §. arbitrorum. num. 24. ff. pro socio. Abb. in c. quint. auallu. num. 32. de iur. iur. Dec. in consil. 39. dicens hanc Opinionem communem esse: quam sex rationibus confirmat Aymon in consil. 192. col. 5. etiam si iuramentum sit contractui appositum: quod est de mète Bart. in d. §. arbitrorum. num. 31. tenent Abb. in d. nu. 32. Lanfranc. in tract. de arbit. quæst. 14. Socin. Iun. consil. 53. lib. 1. sensu Imol. in d. c. quam auallu. 7. membro. Et est communis opinio, ut ibi facit Abb. quæ in eo text. probatur, & in c. veniens. eod. tit. unde satis apparet iuri consona hæc de grauissima aut enormissima læsione interpretatio, ut in casu huius c. & similibus minime sit locus his decisionibus, quoties enormissima, ut aiunt, læsio contigerit: mo fateri data absolute ex ea causa à iuramento contractus rescindatur: idem adnotarunt Card. consil. 29. Anch. consil. 330. num. 10. Cor. consil. 147. lib. 4. Cui in l. interpretatio. C. de transact. quam obrem dum textus hic de dolo mentionem facit, congrue intelligendus erit de dolo, vel arte decipiendi, vel re ipsa contingenti ratione læsionis, quam vocant enormissimam.

pañum, & maior poteſt contingere læſio, ſaltem iuxta præſentem rei ſtatum.

¶ Septima conſuſio: Minor renunciãns hæreditati paternæ acquirẽda iuramento præſtito, ſi læſus fuerit vltra dimidiam inſpecto præſenti rerum ſtatu, id eſt, habita ratione bonorum, quæ pater habet tempore renunciãtionis, & dubio euentu futuræ hæreditatis quo ad eius diminutionem vel incrementum, poterit non obſtante renunciãtione agere prætextu huius læſionis, cui minime renunciãuit. Hæc conſuſio probatur ex ſuperioribus: & ex his, quæ de tranſactione, an in ea ſit locus d. l. 2. traduntur in l. Lucius. §. vlt. ff. ad Trebell. & in ea. l. 2. Cod. de reſcind. vend. Bart. & Doct. in l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. obligat. poſt gloſſ. in dict. §. vlt. gloſſ. & ibi Doct. præſertim Anton Burg. in cap. cum cauſam de empt. & vend. Dec. conſil. 60. col. 3. & 4. & conſil. 216. col. 2. Alex. & ibi Carol. conſil. 42. n. 11. lib. 1. Ioan Baptiſta de S. Seuer. in tract. de tranſact. queſt. 12. Catellia Cotta in diſtione, venditor. Maxime cõcluſio iſta eſt admittenda præſtita abſolutione à iuramento: quod paulò antè adnotauimus. Scribit tamen Carol. Molin. in Alexand. conſil. 29. lib. 1. contrarium Pariſijs in Regio Pretorio pronuntiatum fuiſſe in hac ſpecie, data tempore pacti honeſta & congrua dote ipſi filix renunciãti: idemque probat eam opinionem ſecundum quam fuit iudicatum: & Nicol. Boer. deciſ. 62. col. 4. idem aſſeuerat. quam ſententiã & hi tenent, qui à nobis citati ſunt paulò antè pro ſecunda opinione. Ego tamen ex his, quæ in præcedentibus aſſertionibus expoſui, opinor hanc ſeptimam conſuſionem æquiorẽ ac veriorẽ eſſe.

¶ Octaua conſuſio: Renunciãtio hæreditatis paternæ delatæ, vel deferendæ facta à filio, etiam minori viginti quinque annis, ſi fuerit t̃ geminata, & iuramento præſtito, poterit non reſcindere adhuc ratione grauiffimæ læſionis: cui per actionem geminam renunciãtum eſſe præſumitur. argu. auct. ſue à me. C. ad Velleian. Et in ſpecie notat conſuſionem iſtam Philipp. Dec. conſil. 181. col. pen. & ſin.

¶ Nona conſuſio: Læſio t̃ maiori vel minori contingens vltra dimidiam iuxta æſtimationis, ſimul cum metu reuerentiæ & oblequij paterai, aut maritalis, operatur cõtractus reſciſſionem, vt ea fiat ratione metus: licet iuramentum conuentionis acceſſerit. Hæc probatur: quia dolus præſumitur in ea conuentione adhibitus, & oppreſſio quadã, ſaltem reuerentia patris vel mariti: alioqui enim non eſt verofiſimile quod tantæ læſioni filia vel vxor conſenſiſſet. text. elegans in l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. Paulus Caſtrenſ. in conſil. 174. lib. 1. num. 4. Corneus in conſil. 124. lib. 4. Aret. conſil. 24. colum. 2. Aymon conſil. 11. col. pen. cuius opinionis & nos meminimus in Epitome ad 4. lib. Decret. 2. part. c. 3. §. 6. num. 4.

¶ Decima conſuſio: Filia etiam maior renunciãns hæreditati paternæ, & futuro recepta dote ex bonis maternis, licet iuramentum præſtiterit, poterit ex cauſa grauiffimæ læſionis agere ad huius pacti reſciſſionem. Etenim nemo negare poteſt, quin in hoc caſu grauiffima, & admodum enormis læſio contingerit: nec in hac ſpecie omnino locus eſt deciſioni huius capitis, cum in eo tractetur de filia renunciãti hæreditati paternæ, recepta dote à patre ex bonis ipſius patris: atque ita hanc opinionem tenent Georg. hic 7. limitat. Dec. in d. l. pactum dotali. 3. col. C. de collat. Corn. conſil. 147. lib. 4. quo in loco ſcribit, quod ſi filia habens penes patrem bona materna, renunciãt hæreditati paternæ cum iuramento, hac appoſita pactiõne, vt pater ei det mille aureos pro dote: erit intelligenda hæc conuentionio in hunc modum: quod mille aurei ſunt dandi ex bonis paternis, non ex bonis maternis. quod notandum eſt ad l. vlt. C. de dotis promiſſis.

¶ Vndecima conſuſio: Quoties ratione læſionis grauiffimæ, quam vulgo enormiſſimam appellamus, aut eius, quæ ſimpliciter vltra dimidiam iuxta computationis & æſtimationis contingit, cõtractus reſcindendi poteſt: ea reſciſſio intelligenda eſt, niſi alter velit iuſtam t̃ æſtimationem rei in conuentionem deductæ ſoluere & ſupplere. Huc enim pertinet ratio d. l. 2. C. de reſcind. vend. & omnia, quæ de ratione iuſtitie commutatiuæ poſſunt adduci aduerſus pactiõnes iniquas. Nec quicquã obicit, dolum hic ob grauiffimam læſionem fuiſſe: atque ideo cõtractum debere omnino reſcindendi: quia in hoc caſu non ſubeſt verus dolus: ſed tantum dolus quidam præſumptiuus, ex quo æquum non eſt totam conuentionem reſcindendi. Quod rurſus ab his authoritatibus, quibus prior opinio

probatu ab his, qui eam defendere conantur. Et præter alios huic conſuſioni accedere videtur Gregorius in l. vlt. tit. vlt. part. 6. ſcribens, legis ſecunda deciſionem obtinere ad triginta vſque annos, vbi læſio enormiſſima contingeret, non obſtante quadriennio lege Regia præſcripto.

¶ Duodecima conſuſio: Vbi filia, quæ futura hæreditati paternæ iuramento præſtito renũciauerit, dixit, ſe grauiffimè læſam fuiſſe, & ob id petierit t̃ conuentionem reſcindendi, tunc ad habendam læſionis rationem, eiufque reparationem, & compenſationem, erit conſiderandum, an dõtem acceperit iuſtam, eo tempore inſpecto, quo dos ei data & conſtituta fuerit à patre, & computatis illis bonis, quæ eo tempore pater habebat: non his, quæ vel habuit poſt, vel habere potuit. Hanc conſuſionem obiter ſuperius adduximus in hac part. §. 2. num. 6. & ea probatur, quia in ſpecie huius capit. filia renunciãns hæreditati paternæ, legitime portioni renunciãre videtur: ſicut diximus in §. 3. num. eod. Vnde dotis datio non eſt in hoc loco ad rationem legitime conſideranda: tunc enim foret conſtituenda iuxta quantitatẽ bonorum, quæ pater habet mortis tempore: ſed ei dos conſtituenda iuxta officium paternum, & lic ſecundũ bona, quæ tempore nuptiarum, & conſtituenda dotis pater habuit: quod late tradidit Dec. conſil. 26. & conſil. 176. col. 1. Alexand. conſil. 29. col. 4. lib. eod. & Georg. Nathanus hic col. 3. verſ. an autem. qui & Paul. Pariſ. conſil. 26. num. 89. lib. 3. hanc opinionem aſſertunt communem eſſe. Idcirco optime conſtat huius conſuſionis veritas.

Ex omnibus his quæ in hac quæſtione tradidimus, liber inferre, parũ vtile eſſe diſputationem illam, quæ ſolent in tractatu læſionis vltra dimidiam diſcuti. ¶ Scribit enim Bald. in l. quæ ſub conditione. §. ſi quis. ff. de condit. inſtit. eius locutione, venditorẽ, qui iurauit cõtractum vditionis, perituum eſſe, ſi aduerſus emptorem egerit alternatiuẽ, vel ad ſupplendum iuſtum pretium, vel ad rem iſtam, & ſic ad cõtractus reſciſſionem. Quod ſi venditor tantum egerit ad pretium iuſtum ſupplendum, inquit Bald. perituum non eſſe: quia vere non agit contra cõtractum. Idem not Soc. in l. ſi quis ducit. §. vtrum. ff. de rebus dub. Fel. in cap. inter ceteras. c. vlt. de reſcripti. Anton. Burgenſ. in cap. pen. de empt. num. 36. Caſſiodor. deciſ. 1. tit. de empt. ab hac verò opinione diſcedit Dec. in dec. cap. inter ceteras. num. 6. aſſeuerans, hunc venditorẽ etiã alternatiuẽ agentem minime perituum eſſe: quia eſt ita egerit, vnum tantum in effectu petere videtur, qui duo t̃ alternatiue petit. Item. ff. quando dies leg. cedat. l. ſi illud. vbi Bald. §. de legat. 2. §. huic autem. inſtit. de act. Et præterea qui petit alternatiue pretium iuſtum ſibi ſuppleri vel rem reſtitui, & cõtractum reſcindendi, non agit contra voluntatem emptoris cum in eius arbitrio & electione conſiſtat, cõtractum integrum manere & illaſum ſoluto iuſto rei pretio: quod idem Dec. aduerſus Bald. & alios conſiderat: Ego verò hac in quæſtione non opinor quicquam referre, quod Dec. adnotauit. Etenim vel venditor tenetur præſtite ſtare cõtractui, quem iuramento comprobauit, & ſtabiliri: aut poteſt vti beneficio & auxilio diſt. l. 2. Cod. de reſcind. vend. Priori caſui ni fallor, perituri erit, ſi aduerſus emptorem etiam alternatiue egerit ad rei reſtitutionem, vel ad hoc, vt iuſtũ pretium ſuppleatur: nam & contra cõtractum, & conuentionem vtrunque veniret: nempe res ipſa, & certi pretij designatio: atque ita venditor ex conuentione ipſa tenetur nec rem petere, nec maius pretium quam conuentum fuit. Quo quidem caſu conſtat aduerſus cõtractum agi, ſi alterum tantum petatur. Etenim ſi quis copulatiue tenetur ad duo, nulli dubium erit, eum contra pactiõnem agere, ſi alterum tantum fecerit: aliud autem facere omiſſerit. Illud verò apud me parũ eſt momenti, quod ſit in electione emptoris rem non reddere: quia electio non eſt voluntaria, ſed coacta ſub ea conditione, ad quam alioqui lege cõtractus minime tenebatur, ſcilicet maioris pretij ſolutio. Igitur qui ratione iuramenti tenetur ſtare cõtractui, & læſioni vltra dimidiam ex hoc expreſſe vel tacite renũciauerit, proſectò ſue egerit ſimpliciter ad iuſtũ, & maioris pretij, quã conuentum fuerit, ſolutionem, ſiue alternatiue iuxta caſum d. l. 2. aduerſus cõtractum agit: nec poterit perituri iuſte excuſari. Poſteriori verò caſu, quo venditor non eſt exclusus per iuramentum ab auxilio d. l. 2. nec à ſimilibus actionibus, nullũ perituri crimen committit, ſi vtarur actione, quæ alternatiua eſt, vel ad reſciſſionem cõtractus, vel ad pretij iuſti ſolutionem. Quod ſi non obſtat

iuramento eidem venditori aliqua ex causa competere ius rescindendi contractum, dubio procul minime foret persequendum, si aduersus contractum ea actione ageret. Quo fit, nequaquam esse in hac specie distinguendum, an agatur ad duo alternatiue, vel ad alterum tantum: sed potius an iure agi possit contra contractum non obstante iuramento. Non obstat text. in d. l. 1. quæ sub conditio. §. si quis. iuramentum. Non obstat text. cum inibi altera conditio ob religionis quæ parum facit, cum inibi altera conditio ob religionis causam, nempe iuramentum, remittatur, & maneat tantum ex duabus conditionibus alternatiue conceptis vna, altera reiecta.

Vicesimaquarta interpretatio huius capituli ex eo colligitur, quod pactum istud sit omnino seruandum ratione iuramenti: ita enim, inquit Romanus Pontifex, omnino seruari debet ab eadem. nec de iuramento quidem solum, sed imo de ipso pacto loquitur, & tractat. Qua ratione in his contractibus, qui alioqui iure civili prohibentur, & ratione iuramenti confirmantur, ipsius iuramenti vis contrarium validum, & efficacem facit, nec tantum iuramentum seruandum erit, sed & ipse contractus. Quod latius probauimus in 2. huius Relektionis parte. §. 1. num. 7.

Vicesimoquinto hæc eadem constitutio in eisdem verbis palam ostendit, non tantum has conuentiones iuratas seruandas fore apud iudices Pontificios & ecclesiasticos, sed & apud iudices laicos & seculares. text. hæc de re elegans in cap. licet. de iure iur. isto lib. cuius autoritate hanc opinionem probauit gloss. hic in verb. seruari. & omnes, præsertim Georg. hic 7. limit. Et Paulus Paris. consil. 26. lib. 3. col. 2. aliterans hanc Opinionem Communem esse.

Vicesimosexto ad huius constitutionis intellectum examinanda est Iuriscons. responsio in l. 1. §. si parens. ff. si a parente quis manumissus fuerit. Si parens, inquit Vlp. vel accepit pecuniam, ut emanciparet, vel postea viuis in eum filius quantum satis est contulit, ne iudicia eius inquietaret, exceptione doli repellitur. Ex hoc sane responso apparet, iure civili etiam absque iuramento validam esse pactiōnem inter patrem & filium, qua hereditati futuræ renunciatur: quod maxime repugnat his, quæ in initio huius cap. tractauimus. & tamen gloss. hic in ver. lex civilis. & in l. pactum dotali. C. de collat. Bart. in l. vlt. C. de pact. & in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. duos distinguere casus ad intellectum d. §. si parens. Primus quidem est, cum pater in præmium, aut pretium emancipationis pecuniam a filio accipit. Et in hac specie existimant, patrem repelli ab hereditate filij propter delictum hoc ab eo commissum, ex eo,

quod pecunia, patriam potestatem & emancipationem vendiderit: quam rationem sequuntur Alexand. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. idem & la. col. 2. & 3. atque ibi Dec. in d. l. pactum dotali. quorum Opinio communis esse videtur, ut constat ex his quæ ab eis adducuntur. Secundus casus constituitur, quando pater accepit a filio eam quantitatem, quæ sibi poterat iure competere in bonis filij. Valet enim pactum, quo pater renunciat futuræ filij hereditati, si recipiat eam quantitatem, quæ iure legitima portionis eo tempore sufficiens est. Et hæc est vera & communis ratio decidendi ad secundam illius §. partē: ut apparet ex Alex. & alijs in d. l. pactum dotali. & in d. l. stipulatio hoc modo concepta. Vnde licet hæc pactio inter patrem & filium pro hereditate paterna minime absque iuramento procederet. l. si quando. §. 1. C. de inoff. test. & tradidi superius in initio huius capituli, tamen super hereditate filij optime procedit: quia nō ita debetur hereditas filij patri, ut hereditas paterna filiorum. l. nam & si parent. ff. de inoff. test. notant in specie ista gloss. & Doct. hic, & in d. l. pactum. Nec obest prioris partis & casus intellectus, l. virum. ff. de ver. oblig. qua probatur, non esse turpe, patrem pecuniam accipere pro emancipatione filij. Etenim licet id turpe non sit, à iure tamen odiosum censetur: ut notat Alexand. & Dec. in præcitatis locis. Vnde nimirum, si ob istud odium ciuilem lex id permiserit, quod in priori parte d. §. si parens. responsum fuit. Quidam vero quorum partem tutatur Clau. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. num. 23. existimant ob effugendam rationem dict. l. virum. aliter esse intelligendum text. in d. §. si parens. ut constituat vnum casum tantum, scilicet: quando pater accepit a filio portionem legitimam, & quæ sibi poterat eo tempore competere ex bonis filij. Distinguitur tamen prior pars à posteriori ex eo quod in priori parte proponitur, patrem tempore emancipationis a filio portionem legitimam accepisse: in posteriori vero tractatur, quod eam receperit post emancipationem: nec hic intellectus alienus est à litera & sensu Iuriscons. atque ideo non omnino erit improbandus.

Hæc, quæ adduximus, ad huius constitutionis interpretationem sufficient. Nam & si potuissent singula longius ac latius discuti & examinari: breuem tamen ac apertam rerum cognitionem, quod semper agere conabimur, & hæcenus efficere tentauimus, secuti sumus: ne Lector fastidio quodam, ac tot auctororum relegendorum cura sollicitus, animum ab his obiter euoluendis, censuraque notandis auertat.

FINIS.

D d 3

IN

non
a pa- per charitatem vni